

ERSTE BANK A.D., PODGORICA

**FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI
31. DECEMBAR 2015. GODINE
I IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA**

SADRŽAJ

	Strana
Izveštaj nezavisnog revizora	1-2
Bilans uspjeha od 1. januara do 31. decembra 2015. godine	3
Izveštaj o ukupnom ostalom rezultatu od 1. januara do 31. decembra 2015. godine	4
Bilans stanja na dan 31. decembra 2015. godine	5
Iskaz o tokovima gotovine od 1. januara do 31. decembra 2015. godine	6
Iskaz o promjenama na kapitalu od 1. januara do 31. decembra 2015. godine	7
Napomene uz finansijske izvještaje	8 - 60

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA AKCIONARIMA ERSTE BANKE A.D., PODGORICA

Izveštaj na finansijske izvještaje

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja Erste banke A.D., Podgorica (u daljem tekstu: „Banka”), koji obuhvataju bilans stanja na dan 31. decembra 2015. godine, bilans uspjeha, izvještaj o promjenama na kapitalu i izvještaj o novčanim tokovima za godinu koja se završila na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i ostalih napomena uz finansijske izvještaje.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo Banke je odgovorno za pripremu i objektivno prikazivanje ovih finansijskih izvještaja u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji Crne Gore i propisima Centralne Banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kao i za interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim da omoguće pripremu finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usljed prevare ili greške.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima, na osnovu revizije koju smo izvršili. Reviziju smo izvršili u skladu sa Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi nalažu da se pridržavamo etičkih normi i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze.

Revizija obuhvata sprovođenje procedura u cilju prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjanjima u finansijskim izvještajima. Izbor revizorskih procedura zavisi od procjene revizora pri čemu se uzima u obzir i ocjena rizika da li finansijski izvještaji sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed prevare ili greške. Vršeci procjenu takvog rizika, revizor razmatra i interne kontrole bitne za pripremu i objektivno prikazivanje finansijskih izvještaja pravnog lica, u cilju kreiranja odgovarajućih revizorskih procedura u skladu sa okolnostima, ali ne i u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti internih kontrola Banke. Revizija takođe uključuje ocjenu opravdanosti primjene odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo prikupili dovoljni i odgovarajući da obezbijede osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski izvještaji prikazuju objektivno i istinito finansijsko stanje Banke na dan 31. decembra 2015. godine i rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja se završila na taj dan, u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji Crne Gore i propisima Centralne Banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Ostala pitanja

Finansijski izvještaji Banke za godinu koja se završila 31. decembra 2014. godine bili su predmet revizije drugog revizora koji je 11. marta 2015. godine izrazio mišljenje bez rezerve.

Podgorica, 25. mart 2016. godine

Ernst & Young Montenegro d.o.o.
Podgorica, Crna Gora

Stephen Fish
Partner

Danijela Jović
Ovlašćeni revizor

BILANS USPJEHA OD 1. JANUARA DO 31. DECEMBRA 2015. GODINE

u 000 EUR	Napomena	2015.	2014.
Prihodi od kamata i slični prihodi		24,717	26,899
Rashodi od kamata i slični rashodi		(5,078)	(7,489)
NETO PRIHODI OD KAMATA	5	19,639	19,410
Prihodi od dividendi		2	2
Troškovi obezvrjeđenja	6	(2,686)	(4,745)
Troškovi rezervisanja	7	(534)	(277)
Prihodi od naknada i provizija		4,916	5,152
Rashodi naknada i provizija		(2,627)	(2,165)
NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA	8	2,289	2,987
Neto dobiti od finansijskih instrumenata koji se drže za trgovinu		395	382
Neto dobiti od investicionih HOV		293	688
Neto gubici od kursnih razlika		(66)	(15)
Troškovi zaposlenih	9	(7,627)	(7,675)
Opšti i administrativni troškovi	10	(4,464)	(4,722)
Troškovi amortizacije	11	(1,232)	(1,322)
Ostali rashodi		(182)	(190)
Ostali prihodi	12	1,350	1,996
OPERATIVNI PROFIT		7,177	6,519
Porez na dobit	13	(645)	(551)
NETO PROFIT		6,532	5,968
Zarada po akciji / u EUR	33	1.223	1.118

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja

Podgorica, 29. februar 2016. godine

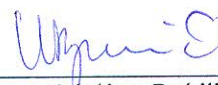
Odobreno i potpisano od Erste Bank A.D., Podgorica

Aleksa Lukić
Glavni izvršni direktor

Aleksandra Radić
Izvršni direktor

Kristina Bukilić
Direktor Sektora finansija i računovodstva

IZVJEŠTAJ O UKUPNOM OSTALOM REZULTATU OD 1. JANUARA DO 31. DECEMBRA
2015. GODINE

u 000 EUR	Napomena	2015.	2014.
Neto profit		<u>6,532</u>	<u>5,968</u>
Ukupni ostali rezultat			
Nerealizovani neto dobit po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju, prije oporezivanja		(797)	695
Aktuarski dobiti od dugoročnih benefita zaposlenima		(5)	(29)
Revalorizacija nekretnina		-	(472)
Porez na prihod za ostali ukupni rezultat		73	(12)
Ukupan ostali rezultat za tekuću godinu		<u>(729)</u>	<u>182</u>
UKUPAN OSTALI REZULTAT		<u>5,803</u>	<u>6,150</u>

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja

Podgorica, 29. februar 2016. godine

Odobreno i potpisano od Erste Bank A.D., Podgorica

Aleksa Lukić
Glavni izvršni direktor

Aleksandra Radčić
Izvršni direktor

Kristina Bukilić
Direktor Sektora finansija i
računovodstva

BILANS STANJA NA DAN 31. DECEMBRA 2015. GODINE

u 000 EUR	Napomena	31.12.2015.	31.12.2014.
AKTIVA			
Novčana sred. i rač. depozita kod central. banaka	14	48,361	56,593
Kredit i potraživanja od banaka	15	11,605	32,313
Kredit i potraživanja od klijenata	16	235,842	231,451
Investicione HoV raspoložive za prodaju	17	14,824	40,130
Investicione HoV koje se drže do dospjeća	18	51,264	7,917
Investicione nekretnine/nepokretnosti		257	135
Nekretnine, postrojenja i oprema	19	3,400	3,590
Nematerijalna sredstva	20	1,693	2,051
Ostala finansijska potraživanja		605	418
Ostala poslovna potraživanja	21	1,388	2,286
UKUPNA AKTIVA		369,239	376,884
OBAVEZE I KAPITAL			
Obaveze			
Depoziti banaka		415	162
Depoziti klijenata	22	273,916	273,906
Pozajmljena sredstva od banaka	23	9,700	29,611
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	23	11,963	7,132
Izdate dužničke hartije od vrijednosti	24	15,029	15,025
Rezerve	25	2,242	1,780
Tekuće poreske obaveze		691	621
Odložene poreske obaveze	13	162	245
Ostale obaveze	26	3,171	2,606
UKUPNE OBAVEZE		317,289	331,088
Kapital			
	27		
Aksijski kapital		5,339	5,339
Emisione premije		1,571	1,571
Nerasporedjena dobit		35,793	29,474
Dobit tekuće godine		6,532	5,968
Ostale rezerve		2,715	3,444
UKUPAN KAPITAL		51,950	45,796
UKPNE OBAVEZE I KAPITAL		369,239	376,884

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 29. februar 2016. godine

Odobreno i potpisano od Erste Bank A.D., Podgorica

		
Aleksa Lukić Glavni izvršni direktor	Aleksandra Radić Izvršni direktor	Kristina Bukilić Direktor Sektora finansijska i računovodstva

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE OD 1. JANUARA DO 31. DECEMBRA 2015. GODINE

	2015.	2014.
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti:		
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	23,361	25,250
Odlivi po osnovu kamata i sličnih rashoda	(5,078)	(7,510)
Prilivi po osnovu naknada i provizija	4,652	4,928
Odlivi po osnovu naknada i provizija	(2,618)	(2,168)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova dobavljača	(12,340)	(12,392)
Povećanje/smanjenje kredita i ostale aktive	(1,410)	2,773
Prilivi/odlivi po osnovu depozita i ostalih obaveza	1,386	54,150
Plaćeni porezi	(583)	(564)
Ostale obaveze	(1,186)	892
Neto prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	6,184	65,359
Tokovi gotovine iz aktivnosti investiranja:		
Kupovina nekretnina i opreme	(439)	(301)
Kupovina nematerijalne imovine	(279)	(425)
Kupovina državnih zapisa	(18,223)	(1,724)
Neto odlivi iz aktivnosti investiranja	(18,941)	(2,450)
Tokovi gotovine iz aktivnosti finansiranja:		
Smanjenje pozajmljenih sredstava	(15,035)	(34,839)
Neto odlivi iz aktivnosti finansiranja	(15,035)	(34,839)
Efekti kursnih razlika	327	369
Neto (smanjenje) / povećanje gotovine i gotovinskih ekvivalenata	(27,465)	28,439
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda	71,345	42,906
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda (napomena 32)	43,880	71,345

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 29. februar 2016. godine

Odobreno i potpisano od Erste Bank A.D., Podgorica

 Aleksa Lukić Glavni izvršni direktor	 Aleksandra Radić Izvršni direktor	 Kristina Bukilić Direktor Sektora finansija i računovodstva
--	---	---

ERSTE BANK A.D., PODGORICA

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU OD 1. JANUARA DO 31. DECEMBRA 2015. GODINE

u 000 EUR	Akcijski kapital	Emisione premije	Neraspoređena dobit	Ostale rezerve	Ukupno
Stanje, 1. januara 2014. godine	5,339	1,571	29,462	3,261	39,633
Efektei svodjenja na fer vrijednost HoV raspoloživih za prodaju	-	-	-	612	612
Efektei isknjižavanja revalorizacionih rezervi na građevinskim objektima	-	-	-	(429)	(429)
Ostalo	-	-	12	-	12
Dobit tekuće godine	-	-	5,968	-	5,968
Stanje, 31. decembra 2014. godine	5,339	1,571	35,442	3,444	45,796
Korekcija početnog stanja (napomena 2.7)	-	-	351	-	351
Efektei svodjenja na fer vrijednost HoV raspoloživih za prodaju	-	-	-	(729)	(729)
Dobit tekuće godine	-	-	6,532	-	6,532
Stanje, 31. decembra 2015. godine	5,339	1,571	42,325	2,715	51,950

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja

Podgorica, 29. februar 2016. godine

Odobreno i potpisano od Erste Bank A.D., Podgorica

Aleksa Lukić
Glavni izvršni direktor

Kristina Bukilić
Direktor Sektora finansija i računovodstva

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Erste Bank A.D., Podgorica (u daljem tekstu: „Banka”), je 2002. godine registrovana kao akcionarsko društvo Opportunity Bank A.D., Podgorica. Banka je promijenila ime u julu 2009. godine u Erste Bank A.D., Podgorica. Banka je dobila licencu za obavljanje plaćanja i držanje depozite na doma ćem i inostranom tržištu. Registarski broj Banke u Centralnom registru Privrednog suda je 4-0001671/001.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 337 (Rješenje broj 02/3-342/1-02 od 21. novembra 2002. godine).

U skladu sa Zakonom o bankama, Odlukom o osnivanju i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova, Banka može da obavlja i sledeće:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja i finansijskim derivatima;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Sjedište Banke je u Podgorici, Studentska bb, Podgorica.

Banka obavlja svoje aktivnosti preko sjedišta Banke i šesnaest filijala lociranih u Podgorici, Beranama, Nikšiću, Bijelom Polju, Pljevljima, Baru, Kotoru, Ulcinju, Budvi, Herceg Novom , Rožajima, Cetinju i Tivtu.

Erste&Steiermärkische Bank d.d. Rijeka, Hrvatska je vlasnik i posjeduje 100% vlasništva Banke. Banka je član Erste bankarske grupe i njen krajnji vlasnik je Erste Group Bank AG, Vienna, Austria.

Na dan 31. decembra 2015. godine Banka ima 266 zaposlenih radnika (31. decembra 2014. godine: 268 zaposlena radnika).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA

2.1 Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja

Banka ima obavezu da vodi svoje računovodstvene evidencije i sastavlja finansijske izvještaje u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji Crne Gore („Sl. list RCG”, br. 69/05, br. 80/08 i br. 31/11), odnosno na osnovu Odluke o neposrednoj primjeni Međunarodnih računovodstvenih standarda („MRS”) u Crnoj Gori („Sl. list CG”, br. 69/2002) i u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore relevantnom za finansijsko izvještavanje banaka.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji Crne Gore, MRS i Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja (MSFI) objavljeni od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, moraju biti prevedeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore koji posjeduje pravo prevoda i objavljivanja istih, odobreno od strane Međunarodne federacije računovođa (IFAC). Posljednji zvanični prevod je objavljen 31. decembra 2009. godine i obuhvata samo osnovni tekst standarda i interpretacije i ne uključuje osnove za zaključivanje, ilustrativne primjere, uputstva za primjenu, komentare, mišljenja i ostali materijal objašnjenja. Takođe, navedeni prevod ne sadrži prevod Osnova za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja.

Finansijski izvještaji prikazani su u formatu propisanom u Odluci o kontnom okviru za banke, mikrokreditne finansijske institucije i kreditne unije koji je usvojen od strane Centralne Banke Crne Gore 23. oktobra 2012. godine. Shodno tome, sve banke i mikrokreditne finansijske institucije su u obavezi da sastavljaju finansijske izvještaje u skladu sa navedenom Odlukom od 1. januara 2013. godine. Pored toga, Odlukom Savjeta Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG”, br. 15/12, 18/13) utvrđen je sadržaj finansijskih izvještaja banaka, kao i rokovi i način sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja Centralnoj banci Crne Gore.

Pored prezentacije finansijskih izvještaja, prilikom sastavljanja ovih finansijskih izvještaja Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke razlikuju od zahtjeva MSFI i MRS primjenljivih na dan 31. decembra 2015. godine.

Finansijski izvještaji su sastavljeni u skladu sa konvencijom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama. Banka je u sastavljanju ovih finansijskih izvještaja primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u napomeni 3.

2.2 Funkcionalna i izvještajna valuta

Finansijski izvještaji prezentovani su u eurima (EUR), koji predstavljaju zvaničnu valutu u Crnoj Gori i izvještajnu valutu Banke. Sve iskazane numeričke vrijednosti predstavljene su u hiljadama (EUR 000), osim ukoliko je drugačije navedeno.

2.3 Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza u skladu sa MSFI zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentirane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sa stavljanja finansijskih iskaza. Ipak, stvarni rezultati mogu odstupati od ovih procjena. Najznačajnije procjene i pretpostavke su navedene u napomeni 4.

2.4 Konsolidacija

Banka nema kontrolu ni nad jednim entitetom.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.5 Kontinuitet poslovanja

Menadžment Banke je izvršio procjenu mogućnosti Banke da nastavi poslovanje i zadovoljen je uslov da Banka ima resurse da nastavi poslovanje u doglednoj budućnosti. Nadalje, menadžment nije svjestan bilo koje materijalne neizvjesnosti koja može uzrokovati sumnju Bančine mogućnosti kontinuiteta poslovanja. Dakle, finansijski izvještaji su pripremljeni na osnovu kontinuiteta poslovanja.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1 Primjena i izmjena novih MSFI/MRS

Usvojene računovodstvene politike jednake su onima iz prošle finansijske godine, osim standarda i tumačenja koji su stupili na snagu od 1. januara 2015. godine. Samo novi standardi i tumačenja koji su relevantni za poslovanje Banke su prikazani u nastavku:

3.1.1 Standardi i tumačenja koji su na snazi

Sljedeći standardi i njihova tumačenja su obavezni od 1. januara 2015. godine:

- IFRIC 21 Dažbine
- Godišnja poboljšanja MSFI-jeva, period 2011.-2013. godine

IFRIC 21 Dažbine

IFRIC 21 pojašnjava da subjekti priznaju obaveze za dažbine kada se dogodi aktivnost koja je izazvala plaćanje, kako je utvrđeno relevantnim zakonima. Ovi su kriterijumi među ostalim primjenjenim za sanacijski fond koji je prikazan u ostalom operativnom prihodu. Za dažbinu koja je izazvana nakon što je dosegla minimalni prag, tumačenje pojašnjava da se obaveza ne bi trebala predvidjeti prije nego je minimalni prag dosegnut. IFRIC 21 zahtjeva retrospektivnu primjenu Ovo tumačenje nema uticaja na Banku budući da je primjenila principe priznavanja iz MRS-a 37 Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina koji su u skladu sa zahtjevima IFRIC-a 21 iz prethodnih godina. IFRIC 21 je primjenjiv na razdoblja koja počinju 1. januara 2014. godine, ali u EU za godišnja razdoblja koja počinju 17. juna 2014.

Godišnja poboljšanja MSFI-jeva, period 2011.-2013. Godine

U decembru 2013. godine, IASB je izdao set izmjena raznih standarda. Izmjene su primjenjive na godišnja razdoblja koja počinju 1. jula 2014. godine, ali u EU za godišnja razdoblja koja počinju 1. januara 2015. godine. Primjena ovih izmjena nije imala značajne utjecaje na finansijske izvještaje Banke.

3.2 Standardi i tumačenja koja nisu na snazi

Dolje prikazani standardi i tumačenja je izdao IASB, ali nisu još stupili na snagu.

Sljedeći standardi, izmjene i tumačenja koji još nisu odobreni od strane EU:

- MSFI 9: Finansijski instrumenti
- MSFI 14 Stavke vremenskih razgraničenja prema važećoj regulativi: Evropska komisija je odlučila ne podrži proces podrške ovog standarda koji se odnosi na razdoblje prije kraja godine i preporuka je da se sačeka konačna verzija standarda
- MSFI 15 Prihodi od ugovora sa kupcima uključujući i izmjene MFSI-ju 15: datum stupanja na snagu MSFI-ja 15
- Izmjene MSFI-ja 10 i MRS-a 28: Prodaja ili učešće u imovini između investitora i pridruženog entiteta ili zajedničkog poduhvata
- Izmjene MSFI-ja 10, MSFI-ju 12 i MRS-u 28: Ulaganja u pridružene subjekte: Primjena izuzeća od konsolidacije
- MSFI 16: Lizing
- Izmjene MSFI-ja 12: Priznavanje odložene poreske imovine za neostvarene gubitke

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.2 Standardi i tumačenja koja nisu na snazi (nastavak)

Sljedeći standardi, izmjene i tumačenja koji su odobreni od strane EU:

- Izmjene MRS-a 19 - Planovi za definisanja primanja: Doprinosi zaposlenih
- Godišnja poboljšanja MSFI-jeva za period 2010.-2012. godine
- Izmjene MRS-a 16 i MRS-a 38: Pojašnjenje prihvatljivih metoda amortizacije materijalne i nematerijalne imovine
- Izmjene MSFI-a 11: Priznavanje sticanja udjela u zajedničkim poduhvatima
- Izmjene MRS-a 1: Inicijativa za objavljivanje
- Godišnja poboljšanja MSFI-jeva za period od 2012.-2014. godine

Usvajanje standarda i tumačenja opisano je u nastavku:

MSFI 9: Finansijski instrumenti (IASB datum stupanja na snagu: 1. januar 2018. godine)

MSFI 9 je izdat u julu 2014. godine i primjenjuju se za godišnja razdoblja počevši od 1. januara 2018. godine, pa na dalje. MSFI se osvrće na tri glavna dijela računovodstva finansijskih instrumenata: klasifikacija i mjerenje, umanjenje vrijednosti i računovodstvo zaštite.

MSFI 9 uvodi dva kriterijuma klasifikacije za finansijsku imovinu: 1) poslovni model subjekta za upravljanje finansijskom imovinom i 2) ugovorne karakteristike novčanih priliva/odliva finansijske imovine. Kao rezultat finansijska imovina se mjeri po trošku amortizacije samo ako su oba kriterijuma prikazana u nastavku zadovoljena: a) rast novčanih tokova zbog obaveza po finansijskoj imovini na određene datume odnosi se na plaćanje glavnice i kamata na preostalu glavicu i b) imovina se drži unutar poslovnog modela čiji je cilj držati imovinu kako bi naplaćivao ugovorom definisane novčane tokove. Mjerenje fer vrijednosti kroz ostali sveobuhvatni rezultat primjenjiv je na finansijsku imovinu koja zadovoljava uslove pod a) ali poslovni model koji se na njih primjenjuje je usmjeren i na držanje imovine i na naplaćivanje ugovorom definisanih novčanih tokova.

Sva druga finansijska imovina se mjeri po fer vrijednosti s promjenama prikazanim u računu dobiti i gubitka. Kod investiranja u vlasničke instrumente koji se ne drže radi trgovanja, subjekat može neopozivo izabrati početno ih priznati i mjeriti po fer vrijednosti s promjenama prikazanim u ostalom sveobuhvatnom rezultatu.

MSFI 9 ne mijenja principe klasifikacije i mjerenja finansijskih obaveza u poređenju sa MRS-om 39. Jedina promjena je vezana za finansijske obaveze vrednovane po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka (opcija fer vrijednosti). Promjene fer vrijednost zavisno o kreditnom riziku takvih obaveza će se prikazati u ostalom sveobuhvatnom rezultatu.

Standard donosi jednoobrazni model umanjenja vrijednosti koji se primjenjuje i na finansijsku imovinu i vanbilansnu izloženost kreditnom riziku (kreditne obaveze i finansijske garancije). Kod početnog priznavanja finansijskih instrumenata priznaju se rezervisanja za gubitak zbog kreditnog rizika do 12 mjeseci očekivanog gubitka. Ukupni očekivani gubitak će se priznati za sve instrumente čiji se kreditni rizik povećao nakon početnog priznavanja. Takođe, standard donosi nova pravila za prikazivanje gubitaka proizašlih iz promjena ugovornih uslova finansijske imovine.

Tokom 2015. godine, Erste Grupa je nastavila sa razvojem glavnih poslovnih koncepata i dokumentacijom poslovnih zahtjeva evidentirajući promjene u politikama, procedurama, procesima i sistemima, procjenjujući kao neophodno u pripremi za prelaz na MSFI 9 na dan 1. januar 2018. godine. Kao dio ovog nastojanja, učestale studije finansijskih učinaka (posebno s obzirom na klasifikaciju/mjerenje i umanjenje vrijednosti finansijske imovine) su započele u cijeloj Erste Grupi i planiraju se nastaviti tokom 2016. godine zajedno sa postepenim prelaskom sa idejne faze na fazu implementacije dokumentovanih poslovnih zahtjeva.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.2 Standardi i tumačenja koja nisu na snazi (nastavak)

MSFI 14 Stavke vremenskih razgraničenja prema važećoj regulativi (IASB datum stupanja na snagu: 1. januar 2016. godine)

MSFI 14 Stavke vremenskih razgraničenja prema važećoj regulativi dozvoljavaju da subjekat koji prvi put primjenjuje Međunarodne standarde finansijskog izvještavanja i dalje prikazuje, sa nekim ograničenim promjenama, za stavke vremenskih razgraničenja prema važećoj regulativi u skladu sa prethodnim opšte prihvaćenim računovodstvenim načelima, kako pri početnoj primjeni MSFI-a tako i u narednim finansijskim izvještajima. Banka ne očekuje neki značajniji uticaj od primjene MSFI-a 14.

MSFI 15 Prihodi po ugovorima sa kupcima (IASB datum stupanja na snagu: 1. Januara 2018. godine)

MSFI 15 je propisan u junu 2014. godine te je na snazi za godišnja razdoblja koja započinju na dan ili nakon 1. januara 2018. godine. MSFI 15 određuje kako i kada subjekat priznaje prihode od ugovora sa kupcima. Takođe zahtijeva od subjekata da pruže korisnicima finansijskih izvještaja informativnije, više informativne i više relevantne objave. Standard pruža jedan, model od pet koraka na bazi principa koji se primjenjuje na sve ugovore s kupcima. Takođe, u područjima sa promjenjivim okolnostima i kapitalizacijom troškova MSFI 15 pruža modifikovane propise. Standard nije usmjeren na priznavanje prihoda od finansijskih usluga. Banka ne očekuje značajniji uticaj od primjene MSFI-a 15.

Izmjene MSFI-ju 10 i MRS-u 28: : Prodaja ili učešće u imovini između investitora i pridruženog entiteta ili zajedničkog poduhvata (datum stupanja na snagu: 1. januar 2016. godine)

Izmjene MSFI-ju 10 i MRS-i 28 su izdate u septembru 2014. godine i primjenjuju se za godišnja razdoblja počevši s 1. januara 2016. godine na dalje. Ove izmjene se bave prodajom ili učešćem u imovini ili pridruženog subjekta u transakciji između investitora i njegovih pridruženih entiteta ili zajedničkog poduhvata. Glavna posledica izmjena je u tome da se dobit ili gubitak priznaje samo kada imovina ili pridruženi subjekt sačinjavaju poslovanje, kako je definisano MSFI-om 3. Ne očekuje se da će primjena ovih izmjena imati značajan uticaj na finansijske izvještaje Banke.

Izmjene MSFI-ju 10, MSFI-ju 12 i MRS-u 28: Ulaganja u pridružene subjekte: Primjena izuzeća od konsolidacije (IASB datum stupanja na snagu: 1. januara 2016. godine)

Izmjene potvrđuju da se izuzeće od sastavljanja konsolidovanih finansijskih izvještaja može primjenjivati i na matični subjekat koji je zavisni subjekat investicijskog subjekta čak i ako sam investicijski subjekat sva svoja povezana društva mjeri po fer vrijednosti.

Uz to, pojašnjava se da investitor, primjenjujući metodu udjela na pridruženi subjekt ili zajednički poduhvat koji je investicijski subjekat, smije preuzeti mjere fer vrijednosti koje taj pridruženi subjekt odnosno zajednički poduhvat koriste za svoja povezana lica.

Ne očekuje se da će primjena ovih izmjena imati značajan uticaj na finansijske izvještaje Banke.

Izmjene MRS-a 16 i MRS-a 38: Pojašnjenje prihvatljivih metoda amortizacije materijalne i nematerijalne imovine (IASB datum stupanja na snagu: 1. januara 2016. godine)

Izmjene MRS-a 16 i MRS-a 38 su izdate u maju 2014. godine i primjenjuju se za godišnja razdoblja počevši od 1. januara 2014. godine na dalje. Izmjenama je zabranjeno za stavke nekretnina, postrojenja i opreme koristiti metode amortizacije temeljene na prihodima i uvedena je značajno ograničenje korištenja prihoda kao osnovu za amortizaciju nematerijalne imovine.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.2 Standardi i tumačenja koja nisu na snazi (nastavak)

Izmjene MRS-a 16 i MRS-a 38: Pojašnjenje prihvatljivih metoda amortizacije materijalne i nematerijalne imovine (IASB datum stupanja na snagu: 1. januara 2016. godine) (nastavak)

Izmjene MSFI-a 11: Zajednički aranžmani (IASB datum stupanja na snagu: 1. januar 2016. godine)
Izmjene MSFI-a 11 izdat je u maj 2014. godine i primjenjuju se za godišnja razdoblja počevši od 1. januara 2016. godine na dalje. Izmjene ističu da sticatelj udjela u zajedničkim poduhvatima u kojima se aktivnost smatra poslovnim poduhvatom, kako je definisano u MSFI-ju 3, je dužan primijeniti sve principe računovodstva poslovnih kombinacija iz MSFI-ja 3 i ostalih MSFI-jeva s izuzećem onih principa koji su u konfliktu sa smjernicama iz MSFI-ja 11. Ne očekuje se da će primjena ovih izmjena imati značajan utjecaj na finansijske izvještaje Banke.

Izmjene MRS-a 1: Prezentacija finasijskih izvještaja (IASB datum stupanja na snagu: 1. januara 2016. godine)

Inicijativa za objavljivanje (Izmjene i dopune MRS-a 1):

Materijalnost

Izmjene su razjasnile da (1) subjekt ne bi smio skrivati značajne informacije iza nematerijalnih informacija ili zbrajanjem materijalnih stavki različite naravi ili funkcije i (2) materijalna procjena treba biti primijenjena na sve dijelove finansijskog izvještaja (3) čak ako standard zahtjeva specifično objavljivanje, materijalna procjena se primjenjuje.

Izvještaj o finansijskom položaju i račun dobiti i gubitka i ostalog sveobuhvatnog rezultata.

Izmjene (1) predstavljaju pojašnjenja da se lista stavki u ovim izvještajima može razdvojiti i spojiti po relevantnosti i dodatno pojašnjenje vezano uz podbrojeve u ovim izvještajima i (2) pojašnjavaju da udio subjekta u OCI-ju povezanih društava prikazanih po equity metodi i zajedničkih poduhvata bi trebalo skupno prikazati u jednom redu zavisno o tome hoće li se naknadno reklasifikovati u račun dobiti i gubitka.

Napomene

Izmjene daju dodatne primjere mogućih načina redosljeda napomena kako bi pojasnile da bi sposobnost i uporedivost trebale biti uzete u obzir prilikom određivanja redosljeda napomena i kako bi demonstrirale bilješke ne trebaju biti prezentovane u poretku navedenom u paragrafu 114 MRS-a 1. IASB je maknuo pojašnjena i primjere vezane uz identifikaciju značajnih računovodstvenih politika koje su se činile od malo pomoći.

Ne očekuje se da će ove promjene i pojašnjenja izazvati značajne promjene u prezentaciji finansijskih izvještaja Banke.

Godišnja poboljšanja MSFI-jevima, period 2012. - 2014. godine (IASB datum početka primjene: 1. januar 2016. godine)

U septembru 2014. godine IASB je izdao set izmjena raznih standarda. Te su izmjene primjenjive za godišnja razdoblja koja počinju 1 januara 2016. godine. Ne očekuje se da će primjena ovih izmjena imati značajan utjecaj na finansijske izvještaje Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.2 Standardi i tumačenja koja nisu na snazi (nastavak)

MSFI 16 Lizing (IASB datum početka primjene: 1. januar 2019. godine)

U januaru 2016. godine, IASB je izdao MSFI 16 koji je primjenjiv za godišnja razdoblja koja počinju 1. januara 2019. godine. MSFI 16 ističe prikaz ugovora o kreditu u finansijskim izvještajima. U poređenju s prethodnim standardom MRS-om 17, postoji fundamentalna izmjena u pogledu priznavanja ugovora o operativnom kreditu za korisnika kredita. Kako je definisano u MSFI-ju 16, standard zahtjeva da korisnik kredita prizna pravo poređenja sredstva na dugovnoj strani izvještaja o finansijskom položaju kao i odgovarajuću obavezu po kreditu na potražnoj strani izvještaja o finansijskom položaju osim za neznčajne stavke u slučaju kratkoročnih ugovora o kreditu i ugovora o kreditu sredstava male vrijednosti. Nasuprot tome, računovodstvene promjene za zajmodavca su minorne u odnosu na MRS 17. Bilješke će biti daleko sveobuhvatnije pod MSFI-jem 16 nego što su bile pod MRS-om 17. banka ne očekuje značajniji uticaj od primjene MSFI-a 16.

Izmjene MRS-a 12 - Priznavanje odložene poreske imovine i nerealizovanih gubitaka (IASB datum početka primjene: 1. januar 2017. godine)

Izmjene MRS-u 12 su izdate u januaru 2016. godine i primjenjuju se na godišnja razdoblja koja počinju od 1. januara 2017. godine. Izmjene pojašnjavaju kako nerealizovani gubici na dužničke instrumente mjereni po fer vrijednosti u finansijskim izvještajima i po trošku za poreske svrhe mogu dovesti do poresko priznatih privremenih razlika. Izmjene takođe pojašnjavaju da osnova za procjenu budućih oporezivih profita nije knjigovodstvena vrijednost sredstva već poreska osnovica i da knjigovodstvena vrijednost nije gornja granica za izradu te kalkulacije. Kod poređenja poresko priznatih privremenih razlika s budućim oporezivim profitima, budućí oporezivi profiti isključuju poreske odbitke proizašle iz ukidanja tih priznatih privremenih razlika. Ne očekuje se da će primjena ovih izmjena imati značajan uticaj na finansijske izvještaje Banke.

3.3 Priznavanje prihoda i rashoda

3.2.1 Kamata

Prihodi i rashodi po osnovu kamata se priznaju u bilansu uspjeha uz primjenu metode efektivne kamatne stope. Metod efektivne kamatne stope je metod izračunavanja cijene amortizacije finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza i alokacije prihoda po osnovu kamate ili rashoda po osnovu kamate na odgovarajuće vremenske periode. Efektivna kamatna stopa je stopa koja diskontuje procijenjena buduća gotovinska plaćanja ili prilive tokom očekivanog vijeka trajanja finansijskog instrumenta ili, tamo gdje je to izvodljivo, kraćeg perioda na sadašnju vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza. Kalkulacije uključuju sve naknade i provizije plaćene ili primljene između ugovornih strana koje su integralni dio efektivne kamatne stope, troškove transakcije i svih drugih premija ili popusta.

3.2.2 Naknade i provizije

Prihodi i rashodi naknada i provizija po osnovu finansijskih usluga koje pruža i dobija Banka, a uključuju usluge platnog prometa i druge bankarske usluge.

Ostale naknade i provizije uglavnom se odnose na transakcije i naknade za usluge, koje su priznate u bilansu uspjeha, kao što su usluge koje se pružaju ili primaju.

3.2.3 Neto rezultat trgovanja

Dobici i gubici po osnovu trgovanja uključuju dobitke i gubitke od devizne razmjene, dobitke i gubitke od prilagođavanja fer vrijednosti finansijskih sredstava, usklađenje fer vrijednosti, i dobitke i gubitke od prodaje finansijskih sredstava po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha i finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.3 Priznavanje prihoda i rashoda (nastavak)

3.2.4 Troškovi operativnog lizinga

Banka je u operativnom lizingu kao zakupoprimac. Plaćanja po osnovu operativnih zakupa iskazuju se u bilansu uspjeha na ravnomjernoj osnovi tokom trajanja zakupa. Podsticaji kod zakupa priznaju se kao sastavni dio ukupnog troška zakupa, kroz trajanje zakupa.

3.2.5 Porez na dobit i ostali porezi

Trošak poreza se sastoji od tekućeg i odloženog poreza. Trošak poreza se priznaje u bilansu uspjeha, osim kada se odnosi na stavke priznate direktno u kapital, koji je u tom slučaju priznat u kapitalu.

3.2.6 Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica. Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice. Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti Banke iskazane u bilansu uspjeha uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

3.2.7 Odloženi porez

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnovice sredstava i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum bilansa stanja se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

3.4 Finansijska sredstva i obaveze

Klasifikacija

Banka klasifikuje svoju finansijsku imovinu u sljedeće kategorije: finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, ulaganja koja se drže do dospelosti, finansijska imovina raspoloživa za prodaju i kredite i potraživanja.

Banka klasifikuje svoje finansijske obaveze u sledeće kategorije: finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha i ostale finansijske obaveze.

Finansijska imovina ili finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha su finansijski instrumenti koji su klasifikovani kao imovina namijenjena trgovanju ili nakon početnog priznanja su određene od strane Banke po fer vrijednosti u bilansu uspjeha. Finansijska imovina ili finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha su one koje je banka stekla ili koje drži radi prodaje ili ponovne kupovine u kratkom roku, dio portfolia ili identifikovanih finansijskih instrumenata kojima se zajednički upravlja i za koje postoji dokaz o nedavnom stvarnom uzroku kratkoročnog sticanja dobiti.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.4 Finansijska sredstva i obaveze (nastavak)

Klasifikacija (nastavak)

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća su finansijska sredstva sa fiksnim plaćanjima ili plaćanjima koja mogu da se utvrde i sa fiksnim dospijećem, za koje Banka ima pozitivnu namjeru i sposobnost da ih drži do dospjeća.

Kredit i potraživanja su nederivativna finansijska imovina s fiksnim ili odredivim plaćanjima koja se ne kotiraju na aktivnom tržištu. Oni nastaju kada Banka odobrava novac ili usluge direktno komitentima bez namjere trgovanja s tim potraživanjima. Kredit i potraživanja obuhvataju kredite i potraživanja od banaka i klijenata.

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju je ona nederivativna finansijska imovina koja je označena kao raspoloživa za prodaju ili nije svrstana u date kredite i potraživanja, ulaganja koja se drže do dospjeća ili finansijsku imovinu po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. Namjerava se držati na neodređeno vrijeme, a koja može biti prodana kao odgovor na potrebe za likvidnošću ili promjenu kamatnih stopa, kurseva stranih valuta ili cijene kapitala. Vlasnička ulaganja su namijenjena da se drže na neodređeno vrijeme, a mogu biti prodana kao odgovor na potrebe za likvidnošću ili zbog promjene njihovih cijena.

Priznavanje

Finansijska imovina i obaveze vrednovane po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, investicije koje se drže do dospjeća i finansijska imovina raspoloživa za prodaju, inicijalno se priznaju na dan trgovine, odnosno na dan kada Banka postaje jedna od strana definisana u ugovornim odredbama određenog instrumenta. Ovo uključuje "redovnu trgovinu": nabavka i prodaja finansijske imovine koja zahtijeva primopredaju sredstava unutar vremenskog okvira koji je generalno ustanovljen regulativama ili sporazumima na samom tržištu. Sva ostala finansijska sredstva i obaveze priznaju se na dan poravnanja, tj. na dan kada je sredstvo primljeno ili predato od strane Banke.

Inicijalno mjerenje

Finansijska imovina i obaveze inicijalno se vrednuju po fer vrijednosti, uvećanoj (osim za sredstva koja se ne vrednuju naknadno po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha) za sve transakcione troškove koji su direktno povezani sa određenom nabavkom ili prodajom.

Prestanak priznavanja

Banka prestaje da priznaje finansijsku imovinu ukoliko ugovorna prava na novčane tokove isteknu ili ukoliko su prava na ugovorene novčane tokove prenijeta prilikom transakcije u kojoj se prenose svi rizici i nagrade od vlasništva finansijskog sredstva. Svaka kamata od prenijetog finansijskog sredstva koja je kreirana i zadržana od strane Banke priznaje se kao odvojena imovina ili obaveza.

Banka vrši prestanak priznavanja finansijske obaveze ukoliko su ugovorene obaveze prekinute ili istekle.

Banka vrši otpis određenih potraživanja ukoliko smatra da ta potraživanja nisu naplativa.

Određivanje amortizovane vrijednosti

Amortizovana vrijednost finansijskog sredstva ili obaveze je iznos po kojem je finansijsko sredstvo ili obaveza inicijalno vrednovana, umanjeno za otplaćene glavnice, uvećano ili umanjeno za kumulativnu amortizaciju korišćenjem metoda efektivne kamatne stope za sve razlike između iznosa inicijalno priznatog i iznosa prilikom dospjeća i umanjeno za sve ispravke vrijednosti.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.4 Finansijska sredstva i obaveze (nastavak)

Priznavanje (nastavak)

Određivanje fer vrijednosti

Fer vrijednosti finansijskih instrumenata su iznosi za koje sredstvo može biti razmijenjeno, a obaveza izmirena, između poznatih, zainteresovanih strana u okviru nezavisne transakcije.

Fer vrijednost određenih finansijskih instrumenata, približno je jednak a njihovim knjigovodstvenim vrijednostima. Ovo uključuje gotovinu, kao i potraživanja i obaveze za koje nije definisano dospijeće ili fiksna kamatna stopa. Za ostala potraživanja i obaveze, budući predviđeni novčani tokovi diskontovani su na svoju sadašnju vrijednost korišćenjem trenutnih kamatnih stopa.

Naknadno vrednovanje

a) Finansijska sredstva i obaveze koje se drže radi trgovanja

Finansijska sredstva i obaveze koje se drže radi trgovanja iskazana su u bilansu stanja po fer vrijednosti. Promjene u fer vrijednosti, priznate su u "Neto prihodu od trgovanja".

b) Krediti i avansi

Krediti i avansi naknadno su vrednovani po amortizovanoj vrijednosti trošku korišćenjem metoda efektivne kamatne stope umanjeno za ispravku vrijednosti. Amortizovana vrijednost je izračunata uzimanjem u obzir svih troškova izdavanja i svih diskonta ili premija prilikom poravnjanja. Gubici koji proizilaze iz obezvređenja priznati su u bilansu uspjeha.

Ukoliko zakupodavac prenese sve rizike i nagrade, koje proizilaze iz vlasništva nad sredstvom, na zakupca, lizing ugovori su klasifikovani kao finansijski lizingi. Banka, kao zakupodavac, priznaje sredstva koja se drže kao predmet lizinga u bilansu stanja i prikazuje ih kao potraživanja od finansijskog lizinga u iznosu koji je jednak neto investiciji u lizing. Iznos budućih minimalnih plaćanja po osnovu lizinga i inicijalno porijeklo naknada jednaki su bruto investiciji u lizing (s obzirom da ugovori o finansijskom lizingu uključuju klauzulu o kupovini na kraju lizing perioda, ne postoji negarantovana rezidualna vrijednost). Razlika između bruto i neto investicije u lizing predstavlja nezarađeni finansijski prihod, koji je priznat kao kamatni prihod tokom trajanja lizinga po konstantnoj periodičnoj stopi prinosa na investiciju u lizing.

c) Finansijska imovina raspoloživa za prodaju

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju naknadno se vrednuje po fer vrijednosti. Nerealizovani dobitci i gubici priznaju se direktno na kapitalu, kao revalorizacione rezerve. Ukoliko je investicija ustupljena, kumulativni dobitak ili gubitak prethodno priznat na kapitalu, priznaje se u bilansu uspjeha. Ukoliko Banka ima više od jedne investicije u istu hartiju od vrijednosti, iste se ustupljuju po FIFO metodi. Kamata koja je zarađena u periodu držanja finansijskog sredstva raspoloživog za prodaju prikazana je kao kamatni prihod korišćenjem metode efektivne kamatne stope. Dividende koje su zarađene u periodu držanja finansijskog sredstva raspoloživog za prodaju, priznate su u bilansu uspjeha onda kada je pravo na plaćanje uspostavljeno. Gubici koji proizilaze iz ispravke vrijednosti takve investicije priznati su u bilansu uspjeha i prestaju da se priznaju u revalorizacionim rezervama.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.4 Finansijska sredstva i obaveze (nastavak)

Priznavanje (nastavak)

Naknadno vrednovanje (nastavak)

d) *Finansijska sredstva koja se drže do dospijeća*

Finansijska sredstva koja se drže do dospijeća su nederivatna finansijska sredstva kotirana na aktivnom tržištu sa fiksnim ili odredivim plaćanjima i fiksnim rokovima dospijeća, koje Banka namjereva i ima mogućnosti da drži do dospijeća. Nakon inicijalnog vrednovanja, finansijska sredstva koja se drže do dospijeća vrednuju se naknadno po amortizovanom trošku korišćenjem metode efektivne kamatne stope, umanjeno za ispravku vrijednosti. Amortizovani trošak izračunava se uzimanjem u obzir sve diskonte i premije pri akviziciji i naknade koje su sastavni dio efektivne kamatne stope. Amortizacija je uključena u kamatni prihod. Gubici koji proizilaze iz ispravke vrijednosti takvih investicija priznati su u bilansu uspjeha.

Ostale finansijske obaveze

Ostale finansijske obaveze naknadno se vrednuju po amortizovanom trošku korišćenjem metode efektivne kamatne stope.

Identifikacija i vrednovanje ispravke vrijednosti

Na svaki datum bilansa stanja Banka procjenjuje postojanje objektivnih dokaza za obezvređenje finansijskih sredstava koja se ne vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. Finansijska sredstva se obezvređuju ukoliko postoji objektivni dokaz nastajanja gubitka nakon inicijalnog priznavanja sredstva i ukoliko gubitak ima uticaja na buduće novčane tokove po osnovu sredstva, koji se mogu pouzdano odrediti.

Banka razmatra dokaze za obezvređenje i za pojedinačna sredstva i na grupnom nivou. Sva individualno značajna finansijska sredstva individualno se procjenjuju u smislu njihove ispravke vrijednosti. Sva značajna sredstva koja se ne obezvređuju pojedinačno, procjenjuju se grupno u smislu obezvređenja koje se dogodilo, a koje još uvijek nije utvrđeno. Sredstva koja nisu individualno značajna obezvređuju se tako što se grupišu u grupe finansijskih sredstava (vrednovana po amortizovanom trošku) na osnovu sličnih karakteristika rizika.

Objektivni dokaz da je finansijsko sredstvo (uključujući i vlasničke hartije od vrijednosti) obezvrijeđeno može predstavljati nemogućnost izmirenja obaveza ili povreda ugovora od strane zajmoprimca, restrukturiranje zajma ili avansa od strane Banke pod uslovima koje Banka drugačije ne bi razmatrala, indikacije da zajmoprimcu ili dužniku prijeti bankrot, nepostojanje aktivnog tržišta za određenu hartiju od vrijednosti ili neki drugi podatak koji se odnosi na grupu sredstava kao na primjer neželjene promjene u platežnom statusu zajmoprimca ili dužnika u grupi ili ekonomski uslovi koji su korelisani sa neizvršenjima obaveza unutar grupe.

Prilikom procjene grupne ispravke vrijednosti Banka koristi statističke modele istorijskih trendova vjerovatnoće za neizvršenjem obaveza, perioda naplate i iznosa gubitka koji se dogodio, usklađenim za procjenu menadžmenta o tome da li trenutni ekonomski i kreditni uslovi nagovještavaju da stvarni gubici teže da budu veći ili manji od predloženih na osnovu istorijskih modela. Stope neizvršenja obaveza, stope gubitaka i očekivani period budućih naplata se redovno porede sa stvarnim ishodima u smislu utvrđivanja da su i dalje prikladni.

Gubici po osnovu obezvređenja imovine koja se vodi po amortizovanom trošku, vrednuju se kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti finansijskog sredstva i sadašnje vrijednosti procijenjenih novčanih tokova diskontovanih pomoću originalne efektivne kamatne stope koju nosi određeno sredstvo. Gubici se priznaju u bilansu uspjeha i reflektuju se na račun ispravke vrijednosti suprotno od kredita i avansa. Ukoliko naknadni događaj dovede do porasta gubitka po osnovu ispravke vrijednosti, ovaj gubitak se rezerviše kroz bilans uspjeha.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.4 Finansijska sredstva i obaveze (nastavak)

Priznavanje (nastavak)

Identifikacija i vrednovanje ispravke vrijednosti (nastavak)

Gubici po osnovu obezvrjeđenja imovine koja je raspoloživa za prodaju priznaj u se prenosom razlike između amortizovanog troška kupovine i trenutne fer vrijednosti, iz kapitala u bilans uspjeha. Ukoliko naknadni događaj dovede do smanjenja gubitka po osnovu obezvrjeđenja dužničke hartije od vrijednosti koja je raspoloživa za prodaju, gubitak po osnovu ispravke vrijednosti se smanjuje kroz bilans uspjeha. Međutim, svako naknadno povećanje fer vrijednosti obezvrjeđene dužničke hartije od vrijednosti koja je raspoloživa za prodaju priznaje se direktno na kapitalu.

Reprogramirani krediti

Gdje je moguće, Banka nastoji reprogramirati kredite umjesto da preuzme kolateral. To može uključivati produženje otplate i sporazum o novim uslovima kreditiranja. Nakon što su uslovi reprogramirani, kredit se više ne smatra dospjelim. Rukovodstvo kontinuirano analizira reprogramirane kredite kako bi se osiguralo da su ispunjeni svi kriterijumi, i da buduća plaćanja budu izvjesna. Kredit je i dalje predmet pojedinačnog ili kolektivnog procjenjivanja i ispravke vrijednosti, koja se računa korišćenjem izvorne efektivne kamatne stope kredita.

Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Gotovina i gotovinski ekvivalenti uključuju novčanice i kovanice u blagajni, sredstva na računima kod Centralne banke Crne Gore i visoko likvidne finansijsku imovinu s dospijecom od manje od tri mjeseca, koji su podložni beznačajnim rizikom promjene u njihovoj fer vrijednosti, a koriste se u upravljanju Banke svojim kratkoročnim obavezama.

Gotovina i gotovinski ekvivalenti iskazani su po amortizacionom trošku u bilansu stanja.

3.5 Nekretnine, postrojenja i oprema

Na dan 31. decembra 2015. godine nekretnine su u poslovnim knjigama iskazane po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumuliranu amortizaciju. U prethodnim godinama građevinski objekti su se vrednovali po fer vrijednosti, u 2015. godini prešlo se na metod vrednovanja po trošku ulaganja.

Ostala fiksna aktiva je na dan 31. decembra 2015. godine iskazana po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost ovih sredstava. Poslovni prostor i fiksna aktiva se amortizuju primjenom sledećih godišnjih stopa, s ciljem da se ova sredstva u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja:

Opis	%
Zgrade	2.5
Kompjuterska i ostala oprema	14.29 - 25
Namještaj i ostala oprema	10 - 33.33

Održavanje i popravke terete bilans uspjeha kada su nastali. Poboljšanja nekretna, postrojenja i opreme se kapitalizuju.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE**3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.6 Nematerijalna sredstva**

Nematerijalna sredstva se iskazuju po trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i umanjenje vrijednosti. Nematerijalna sredstva predstavlja softver i druga nematerijalna sredstva. Amortizacija se priznaje u bilansu uspjeha proporcionalnom metodom tokom procijenjenog korisnog vijeka. Stope amortizacije su u rasponu od 10% do 40%.

3.7 Stečena aktiva

Banka stiče imovinu koja služi kao sredstvo obezbjeđenja od kredita. Stečena aktiva se vrednuje po nižoj od procijenjene vrijednosti i fer vrijednosti umanjenoj za troškove prodaje

3.8 Naknade zaposlenima

U skladu sa Opštim Kolektivnim ugovorom, Banka je dužna isplatiti naknade zaposlenima prilikom penzionisanja u iznosu do šest prosječnih mjesečnih zarada u Banci. Pravo na te naknada je obično uslovljeno preostaloj dobi zaposlenog u radu do penzionisanja i/ili završetku minimalnog perioda rada. Očekivani troškovi tih naknada su nastali u periodu od zapošljavanja.

Rezervisanja za otpremnine se obračunavaju od strane nezavisnog aktuara. Obaveza priznata u bilansu stanja je sadašnja vrijednost obaveze i određuje se diskontovanjem procijenjenih budućih odliva korišćenjem aktuarske metode projektovanja po jedinice prava. Aktuarski dobiti i gubici se priznaju u periodu u kojem su nastali u ostalom ukupnom rezultatu.

3.9 Finansijske garancije

U redovnom poslovanju, Banka daje finansijske garancije, koje se sastoje od garancija, činidbenih garancija i mjenica. Finansijske garancije početno se priznaju u finansijskim iskazima po fer vrijednosti, sa primljenom naknadom. Naknadno vrednovanje obaveze Banke, po svakoj garanciji vrši se po većoj od amortizovane naknade i najbolje procjene troška potrebnog za izmirenje obaveze koja može nastati kao rezultat date garancije.

Svako povećanje obaveze po osnovu finansijskih garancija se prenosi u bilans uspjeha. Primljena naknada je priznata u bilansu uspjeha po pravolinijskoj metodi, tokom čitavog vijeka trajanja garancije.

3.10 Devizni kurs

Transkacije u stranim valutama su preračunate kursevima valuta na dan transakcije. Novčana sredstva i obaveze u stranim valutama su preračunate kursevima valuta na datum finansijske pozicije. Kursne razlike nastale od transakcija su priznate u bilansu uspjeha.

Nemoneterna sredstva i obaveze denominirane u stranoj valuti su preračunate po istorijskom datumu.

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2015. godine i 2014. godine bili su:

<i>u EUR</i>	<u>2015.</u>	<u>2014.</u>
USD	0,9152	0,8224
CHF	0,9247	0,8314
GBP	1,3550	1,2783

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

4. KORIŠĆENJE PROCJENJIVANJA

Menadžment vrši procjene i pretpostavke koje utiču na prikazane iznose sredstava i obaveza tokom narednih fiskalnih godina. Procjene i prosuđivanja kontinuirano se ocjenjuju i bazirane su na istorijskom iskustvu i ostalim faktorima uključujući očekivanja o budućim događajima koja se smatraju razumnim pod određenim uslovima.

Ova objelodanjivanja dopunjuju tumačenja o upravljanju finansijskim rizicima (napomena 31)

Najznačajnija korišćenja procjena i prosuđivanja su sljedeća:

4.1. Umanjenje vrijednosti kredita

Banka vrši pregled svog kreditnog portfolia kako bi procijenila ispravku vrijednosti najmanje jednom mjesečno. Prilikom određivanja da li je potrebno proknjižiti gubitak po osnovu ispravke vrijednosti u bilansu uspjeha, Banka vrši procjenu da li postoji bilo koji indikator postojanja merljivog smanjenja u procijenjenim budućim novčanim tokovima koji proizilaze iz kreditnog portfolia, prije nego što smanjenje može biti identifikovano kod pojedinačnog kredita u portfoliu. Ovaj dokaz može uključiti bilo koje indikatore postojanja neželjene promjene u platežnom statusu zajmoprimca, kao i lokalne ekonomske uslove koji su u korelaciji sa neizvršenjem obaveza.

Menadžment koristi procjene bazirane na istorijskim gubicima za sredstva sa karakteristikama kreditnog rizika i objektivnim dokazima obezvređenja koji su slični onima u portfoliu prilikom planiranja svojih budućih novčanih tokova. Metodologija i pretpostavke koje se koriste u procjeni iznosa i tajminga budućih novčanih tokova, pregledaju se redovno, kako bi se uklonile sve razlike između procijenjenih i stvarnih gubitaka.

.

4.2. Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Određivanje fer vrijednosti finansijske imovine i obaveza za koje ne postoji uočljiva tržišna cijena zahtijeva korišćenje različitih tehnika vrednovanja. Za finansijske instrumente kojima se ne trguje često i koji imaju nisku cjenovnu transparentnost, fer vrijednost je manje objektivna i zahtijeva određene stepene varijacije u procjenjivanju koji zavise od likvidnosti, koncentracije, neizvjesnosti tržišnih faktora, cjenovnih pretpostavki i ostalih rizika koji utiču na određeni instrument.

4.3. Dugoročne naknade zaposlenima

Trošak dugoročnih beneficija zaposlenih određen je na osnovu aktuarskog obračuna. Aktuarski obračun uključuje stvaranje pretpostavki o diskontnim stopama, budućem rastu zarada i promjenama u broju zaposlenih. S obzirom na dugoročnu prirodu ovih planova, procjene su predmet značajne neizvjesnosti.

4.4. Korisni vijek trajanja nematerijalne imovine, zgrada, postrojenja i opreme

Banka vrši pregled vijeka trajanja nematerijalnih ulaganja, zgrada, postrojenja i opreme u svakom periodu godišnjeg izveštavanja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

5. NETO PRIHODI OD KAMATA

U 000 EUR	2015.	2014.
Prihodi od kamata i slični prihodi		
Depoziti kod banaka	1	2
depoziti kod CBCG	-	1
depoziti kod ostalih banaka	1	1
Kreditni klijentima	22,122	24,866
privreda	5,523	4,882
stanovništvo	14,319	16,270
Javne institucije i Vlade	2,280	3,714
Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	1,182	1,847
Finansijska sredstva koja se drže do dospelja	1,269	184
Ostalo	143	-
Ukupni prihod kamata	24,717	26,899
Rashodi od kamata i slični rashodi		
Depoziti banaka	928	2,147
Depoziti klijenata	3,762	4,815
privreda	880	1,067
stanovništvo	2,685	3,518
javne institucije i Vlade	197	230
Izdate hartije od vrijednosti	388	429
Subordinsani dug	-	98
Ukupni trošak kamata	5,078	7,489
NETO PRIHODI OD KAMATA	19,639	19,410

6. TROŠKOVI OBEZVREĐENJA

U 000 EUR	2015.	2014.
Kreditni i potraživanja klijentima	1,108	3,597
Kreditni i potraživanja bankama	(5)	1
Ostala aktiva i potraživanja	1,583	1,147
Ukupno	2,686	4,745

7. TROŠKOVI REZERVISANJA

U 000 EUR	2015.	2014.
Rezervisanja za potencijalne obaveze	121	309
Ostala rezervisanja	413	(32)
Ukupno	534	277

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

8. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA

U 000 EUR	<u>2015.</u>	<u>2014.</u>
Prihodi od naknada i provizija		
Platni promet	1,465	1,357
Naknade za odobravanje kredita	790	1,316
Vodjenje računa	578	552
Kartično poslovanje	853	851
Vanbilansni poslovi	650	723
Ostali prihod od naknada i provizija	580	353
Ukupan prihod od naknada i provizija	<u>4,916</u>	<u>5,152</u>
Rashodi naknada i provizija		
Platni promet	208	180
Naknade kredita	434	267
Vodjenje računa	33	35
Kartično poslovanje	487	475
Ostali rashodi naknada i provizija	122	17
Osiguranje depozita	1,343	1,191
Ukupan rashod naknada i provizija	<u>2,627</u>	<u>2,165</u>
NETO PRIHOD OD NAKNADA I PROVIZIJA	<u>2,289</u>	<u>2,987</u>

9. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

U 000 EUR	<u>2015.</u>	<u>2014.</u>
Neto zarade i naknade zarada	3,554	4,215
Doprinosi zaposlenog iz zarada	1,252	1,507
Porez i prirez na zarade	674	934
Doprinosi poslodavca na zarade	637	636
Rezervisanja za otpremnine	33	47
Rezervisanja za bonuse	753	189
Ostali troškovi vezani za zaposlene	469	147
Rezervisanja za godišnje odmore	255	-
Ukupno	<u>7,627</u>	<u>7,675</u>

10. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

U 000 EUR	<u>2015.</u>	<u>2014.</u>
Troškovi poslovnog prostora i opreme	2,148	2,197
Troškovi poslovanja	482	477
Troškovi reklamiranja i marketinga	532	546
Troškovi profesionalnih usluga	1,293	1,488
Ostali administrativni troškovi	9	14
Ukupno	<u>4,464</u>	<u>4,722</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

11. TROŠKOVI AMROTIZACIJE

U 000 EUR	2015.	2014.
Amortizacija osnovnih sredstava (napomena 19)	633	649
Amortizacija nematerijalnih sredstava (napomena 20)	599	673
Ukupno	1,232	1,322

12. OSTALI PRIHODI

U 000 EUR	2015.	2014.
Ostali prihodi poslovanja	38	39
Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	1,286	1,357
Ostali neposlovni prihodi	24	576
Dobici od prodaje nepokretnosi, postrojenja i opreme	2	24
Ukupno	1,350	1,996

13. POREZ NA DOBIT

Komponente poreza na dobit za godine koje se završavaju na dan 31. decembra 2015. i 31. decembra 2014. godine su sledeće:

U 000 EUR	2015.	2014.
Obračunati tekući porez	654	585
Obračunati odloženi porez	(9)	(34)
Ukupan trošak poreza	645	551

Usaglašavanje između troška poreza i iznosa dobijenog primjenom poreske stope u skladu sa crnogorskim poreskim propisima na rezultat prije oporezivanja za godine koje se završavaju na dan 31. decembra 2015. i 31. decembra 2014. godine prikazane su u sledećoj tabeli:

U 000 EUR	2015.	2014.
Rezultat u bilansu uspeha prije oporezivanja	7,177	6,519
Porez na dobit po zakonskoj stopi od 9%	646	587
Ostala uskladjivanja	(1)	(36)
Poreski efekti	645	551

U 000 EUR	2015.	2014.
Na višu knjigovodstvenu od poreske sadašnje vrijednosti nekretnina i opreme	(35)	(49)
Nerealizovani dobiti po osnovu hartija od vrjednosti raspoloživih za prodaju	(85)	(158)
Aktuarski dobiti po osnovu otpremnina	(8)	(8)
Amortizacija nekretnina	(34)	(30)
Neto poreska sredstva / (obaveze)	(162)	(245)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE**14. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA**

U 000 EUR	2015.	2014.
Gotovina u blagajni	12,274	10,627
Žiro račun kod Centralne banke Crne Gore	20,394	28,753
Depoziti kod Centralne banke Crne Gore	15,693	17,213
Stanje na dan 31. decembra	48,361	56,593

Obavezna rezerva sa stanjem na dan 31. decembra 2015. godine izdvojena je u skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG” 35/11, 22/12, 61/12, 57/13, 52/14 i 7/15) (u daljem tekstu: Odluka), koja propisuje da banke izdvajaju obaveznu rezervu primjenom stope od:

- 9.5% na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana i
- 8.5% na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana.

Na depozite ugovorene sa ročnošću preko jedne godine, odnosno 365 dana, a koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine primjenjuje se stopa od 9.5%.

Obračunavanje obavezne rezerve vrši se primjenom propisanih stopa na prosječan iznos depozita u toku prethodnog nedjeljnog perioda, dva dana prije isteka perioda održavanja.

Obračunatu obaveznu rezervu Banka izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu. U skladu sa Odlukom, a do 31. decembra .2015. godine, na 15% sredstava obavezne Centralna banka plaća banci mjesečno, do osmog u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule.. Banka može dio obavezne rezerve držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora i to: do 25% u obliku zapisa bilo koje ročnosti, nakon čega može još do 10% obavezne rezerve izdvojiti i držati u obliku zapisa ročnosti do 182 dana. Obavezna rezerva se izdvaja u EUR.

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA, NETO

U 000 EUR	2015.	2014.
Korespondentni računi i depoziti kod inostranih banaka	11,212	31,965
Depozit za Master card poslovanje	396	356
Ukupno	11,608	32,321
Ispravka vrijednosti	(3)	(8)
Stanje na dan 31. decembra	11,605	32,313

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

Usklađivanje ispravke vrijednosti plasmana i avansa prikazana je u sledećoj tabeli:

U 000 EUR	2015.	2014.
Stanje 1. januar	19,421	18,807
Povećanje u godini	1,108	3,597
Umanjenje kamatnog prihoda	(2,207)	(1,742)
Otpis /oslobadjanje	(327)	(1,241)
Stanje na dan 31. decembra	17,995	19,421

U 000 EUR	2015.	2014.
Poljoprivreda, lov i ribolov	3,095	2,439
Građevinarstvo	6,407	7,779
Trgovina	35,939	33,333
Turizam	3,839	4,907
Proizvodnja	7,296	5,483
Transport	4,352	2,572
Administracija, druge javne usluge	40,202	41,801
Stanovništvo	142,995	144,249
Ostalo	9,712	8,309
Manje: Ispravka vrijednosti	(17,995)	(19,421)
Stanje na dan 31. decembra	235,842	231,451

U 000 EUR	Dospjeli dug	Kratkoroni dio	Dugoročni dio	Ispravka	Neto iznos
Stanovništvo	2,772	1,875	138,348	(9,175)	133,820
Privreda	4,461	21,021	46,341	(8,492)	63,331
Država	-	-	38,437	(298)	38,139
Ostalo	-	268	314	(30)	552
Stanje na dan 31. decembra 2015.	7,233	23,164	223,440	(17,995)	235,842

U 000 EUR	Dospjeli dug	Kratkoročni dio	Dugoročni dio	Ispravka	Neto iznos
Stanovništvo	4,146	24,509	115,594	(11,140)	133,109
Privreda	2,797	26,714	32,230	(7,999)	53,742
Država	1	16,857	27,734	(263)	44,329
Ostalo	-	99	191	(19)	271
Stanje na dan 31. decembra 2014.	6,944	68,179	175,749	(19,421)	231,451

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Obračunata kamata i odloženi prihod od naknada za kredite prikazana je u sledećoj tabeli:

U 000 EUR	Dospjel a kamata	Obračunat a kamata	Ispravka vrijedosti	Neto kamata	Odloženi prihod
Stanovništvo	257	770	(137)	890	282
Privreda	154	167	(50)	271	105
Država	-	89	(1)	88	14
Ostalo	-	6	-	6	2
Stanje na dan 31. decembra 2015.	411	1,032	(188)	1,255	403

U 000 EUR	Dospjela kamata	Obračunat a kamata	Ispravka vrijedosti	Neto kamata	Odloženi prihod
Stanovništvo	300	710	(160)	850	371
Privreda	193	161	(34)	320	101
Država	1	111	(1)	111	20
Ostalo	-	2	(1)	1	2
Stanje na dan 31. decembra 2014.	494	984	(196)	1,282	494

Banka upravlja izloženošću kreditnom riziku primjenjujući niz kontrolnih mjera uključujući: redovne procjene koristeći dogovoreni kreditni kriterijum i diversifikaciju rizika sektora da izbjegne koncentraciju u bilo kojem tipu biznisa ili geografske lokacije. Banka pribavlja instrumente obezbjeđenja u obliku hipoteka, garancija i ostalih kolaterala u cilju smanjenja kreditnog rizika.

Na kredite odobrene fizičkim licima prosječna ponderisana nominalna kamatna stopa je 10,28% godišnje, a na kredite odobrene preduzećima prosječna ponderisana kamatna stopa je 6,32% godišnje.

Kao što je objelodanjeno u Napomeni 22, Banka je dala EFSE Luxemburg kao kolateral za kredite koju su isplaćeni iz EFSE kreditnog fonda u iznosu od EUR 894 hiljada, a koji se odnose na plaćanja svih sadašnjih i budućih potraživanja za plaćanja i sva ostala prava koja proističu iz kredita koji su dati iz fonda na osnovu Okvirnog ugovora između Banke i EFSE Luxembourg, kao i sva prava i potraživanja koja proističu iz kolaterala ili garancija koje su date bilo od dužnika bilo od nekog drugog garantora po takvom kreditu.

Potraživanja za finansijski lizing

Plasmani i avansi kupaca uključuju i potraživanja za finansijski lizing prikazana u tabeli ispod:

U 000 EUR	2015.	2014.
Preko 5 godina	30	36
Između jedne i pet godina	97	193
Manje od jedne godine	168	438
Bruto ulaganje u finasijski lizing	295	667
Prihod budućeg perioda	(21)	(33)
Neto investicija u finasijski lizing	274	634

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Buduća minimalna plaćanja za lizing, nezarađeni prihod budućeg perioda i neto potraživanje za lizing kao i dospelost prikazane su u sledećoj tabeli:

U 000 EUR	Bruto ulaganje	Budući prihod	Neto ulaganje
preko pet godina	168	(5)	163
između jedne i pet godina	97	(10)	87
manje od jedne godine	30	(6)	24
Ulaganje u finansijski lizing 31. decembar 2015.	295	(21)	274
U 000 EUR	Bruto ulaganje	Budući prihod	Neto ulaganje
preko pet godina	438	(7)	431
između jedne i pet godina	193	(15)	178
manje od jedne godine	36	(11)	25
Ulaganje u finansijski lizing 31. decembar 2014.	667	(33)	634

17. INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI RASPOLOŽIVE ZA PRODAJU

U 000 EUR	2015.	2014.
Dugovni instrumenti - Euro obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	12,059	37,514
Dugovni instrumenti - Obveznice Ministarstva finansija Vlade Republike Srbije	2,052	2,057
Vlasnički instrumenti	713	559
Stanje na dan 31. decembra	14,824	40,130

U sledećoj tabeli prikazani su dugovni instrumenti Euro obavzenice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore i obveznice Ministarstva finansija Vlade Republike Srbije:

U 000 EUR	Tekući iznos	Datum dospeljeća
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	107	8. april 2016.
Obveznice Ministarstva Finansija Vlade Republike Srbije	2,052	13. jun 2016.
		18. mart 2020.
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	3,397	
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	8,555	20. maj 2019.
Stanje na dan 31. decembar 2015.	14,111	

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

17. INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI RASPOLOŽIVE ZA PRODAJU (nastavak)

U 000 EUR	<u>Tekući iznos</u>	<u>Datum dospijeća</u>
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	110	8.april 2016.
Obveznice Ministarstva Finansija Vlade Republike Srbije	2,057	13.jun 2016. 18.mart
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	7,738	2020.
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	<u>29,666</u>	<u>20.maj 2019.</u>
Stanje na dan 31. decembar 2014.	<u>39,571</u>	

18. INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI KOJE SE DRŽE DO DOSPIJEĆA

U 000 EUR	<u>2015.</u>	<u>2014.</u>
Dugovni instrumenti - Euro obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	50,636	6,988
Fond rada Podgorica	<u>628</u>	<u>929</u>
Stanje na dan 31. Decembra	<u>51,264</u>	<u>7,917</u>

U sledećoj tabeli prikazane su hartije od vrijednosti koje se drže do dopsijeća, tj. Euro obavzenice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore i obveznice Fonda rada Podgorice:

U 000 EUR	<u>Tekući iznos</u>	<u>Datum dospijeća</u>
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	500	2. mart 2016. 13. januar
Obveznice Ministarstva Finansija Vlade Republike Srbije	4,000	2016. 23. februar
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	4,699	2020.
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	25,000	20. maj 2019. 18.mart
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	16,437	2020.
Obveznice Fonda rada Podgorica	<u>628</u>	<u>25. jul 2017.</u>
Stanje na dan 31. decembar 2015.	<u>51,264</u>	

U 000 EUR	<u>Tekući iznos</u>	<u>Datum dospijeća</u>
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	6,988	24. februar 2015.
Obveznice Zavoda za zapošljavanje Podgorica	<u>929</u>	<u>25. jul 2017.</u>
Stanje na dan 31. decembar 2014.	<u>7,917</u>	

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

19. NEKRETNINE POSTROJENJA I OPREMA

Kretanje na nekretninama i opremi i nematerijalnim ulaganjima za 2015. i 2014. godinu prikazano je u narednoj tabeli:

U 000 EUR	Zgrade	IT oprema	Ostala sredstva	Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje na dan 1. Januara 2014.	2,803	1,786	3,469	8,058
Nabavka	-	171	130	301
Prodaja	-	-	(89)	(89)
Otpis	-	(138)	(278)	(416)
Reklasifikacija	(673)	(120)	120	(673)
Stanje na dan 31. decembra 2014.	2,130	1,699	3,352	7,181
Nabavka	-	229	232	461
Prodaja	-	(51)	(2)	(53)
Otpis	-	(44)	(56)	(100)
Stanje na dan 31. decembra 2015.	2,130	1,833	3,526	7,489
Akumulirana amortizacija				
Stanje na dan 1. januara 2014.	559	1,321	1,754	3,634
Amortizacija (napomena 11)	54	181	414	649
Prodaja	-	-	(79)	(79)
Otpis	-	(134)	(265)	(399)
Reklasifikacija	(214)	(119)	119	(214)
Stanje na dan 31. decembra 2014.	399	1,249	1,943	3,591
Amortizacija (napomena 11)	53	179	401	633
Prodaja	-	(47)	(2)	(49)
Otpis	-	(41)	(45)	(86)
Reklasifikacija	-	-	-	-
Stanje na dan 31. decembra 2015.	452	1,340	2,297	4,089
Neto knjigovodstvena vrijednost				
31. decembra 2014. godine	1,731	450	1,409	3,590
31. decembra 2015. godine	1,678	493	1,229	3,400

Banka nema nekretnine date pod hipoteku, kao sredstvo obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

20. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Promjene na nematerijalnoj imovini prikazane su u sledećoj tabeli:

U 000 EUR	Softver	Licence	Ostala nematerijalna sredstva	Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje na dan 1. januara 2014.	2,864	8	1,560	4,432
Nabavka	79	-	346	425
Otpis	-	-	(396)	(396)
Stanje na dan 31. decembra 2014.	2,943	8	1,510	4,461
Nabavka	197	8	36	241
Stanje na dan 31. decembra 2015.	3,140	16	1,546	4,702
Akumulirana amortizacija				
Stanje na dan 1. januara 2014.	1,276	3	854	2,133
Amortizacija (napomena 11)	293	1	379	673
Otpis	-	-	(396)	(396)
Stanje na dan 31. decembra 2014.	1,569	4	837	2,410
Amortizacija (napomena 11)	317	3	279	599
Stanje na dan 31. decembra 2015.	1,886	7	1,116	3,009
Neto knjigovodstvena vrijednost				
31. decembra 2014. godine	1,374	4	673	2,051
31. decembra 2015. Godine	1,254	9	430	1,693

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

21. OSTALA POSLOVNA POTRAŽIVANJA

U 000 EUR	2015	2014
Unaprijed plaćeni troškovi	115	75
Stečena aktiva	3,626	3,310
Ostala sredstva	-	-
-Ostali	75	348
Minus: Ispravka vrijednosti	(2,428)	(1,447)
Stanje na dan 31. decembar	1,388	2,286

Stečena aktiva na dan 31. decembra 2015. godine u iznosu od EUR 3,626 hiljada (2014: EUR 3,310 hiljade) odnose se na stečenu imovinu koja je bila obezbjeđenje za kredit klijenata koji nisu izmirivali svoje obaveze.

22. DEPOZITI KLIJENATA

U 000 EUR	2015	2014
Depoziti po viđenju		
-Stanovništvo	77,906	62,468
-Privreda	34,912	33,434
-Država	4,253	9,232
-Ostalo	1,717	2,171
-Povezana lica (Napomena 29)	289	271
Oročeni depoziti		
- Stanovništvo	89,984	97,981
- Privreda	58,334	59,991
- Država	3,860	4,416
- Ostalo	563	463
Obračunata kamata	2,098	3,479
Stanje na dan 31. Decembra	273,916	273,906

Depoziti po viđenju uključuju tekuće račune privrednih društava, stanovništva, države i ostalih klijenata koji mogu biti povučeni od strane klijenta.

Oročeni depoziti uključuju račune privrednih društava, stanovništva, države i ostalih klijenata na koje se plaća fiksna kamatna stopa u toku trajanja ugovora o oročenom depozitu.

Prosječna kamatna stopa na depozite po viđenju je 0,01% za privredu i stanovništvo. Prosječna kamatna stopa na oročene depozite je 2,03% za stanovništvo i 2,33% za privredu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

23. POZAJMLJENA SREDSTVA OD BANAKA I POZAJMLJENA SREDSTVA OD OSTALIH KLIJENATA

U 000 EUR	2015	2014
Tekuće dospjeće (dospjelo do 1 godine)	2,327	4,034
Buduće dospjeće (nakon 1 godine)		
-Povezana pravna lica	8,529	20,000
-Ostale finansijske institucije	10,735	12,600
Obračunata kamata	89	154
Odložene naknade	(17)	(45)
Stanje na dan 31. decembra	21,663	36,743

Naziv finansijske institucije/banke	Iznos primljenog kredita	Kamatna stopa	Stanje na dan 31. decembar 2015.	Stanje na dan 31. decembar 2014.
EFSE, Luxembourg	2.500	7.25%	894	1,897
EIB	6.000	2.95%-3.51%	6,027	6,025
Erste Group bank AG	5.015	2.89%	5,032	11,843
Steiermaerkische bank und Sparkasse	3.485	2.89%	3,497	8,231
Investment development fund, Republic of Montenegro	3.785	2.89%	2,798	2,992
KFW	13.000	6.60%	1,171	3,511
Ministry of Finance, Republic of Montenegro	2.231	0.98%	2,244	2,244
Ukupno			21,663	36,743

Pozajmljena sredstva u iznosu od EUR 21,663 hiljada smanjena su u odnosu na prethodnu godinu (2014: EUR 36,743 hiljada) kao rezultat povećane likvidnosti usljed rasta depozita klijenata.

Pozajmljena sredstva uključuju primljene kredite od EFSE Luxembourg u iznosu EUR 894 hiljada (2014: EUR 1,897 hiljada). Banka je dala kao kolateral svoja potraživanja po osnovu kredita koji su isplaćeni iz EFSE kreditnog fonda u iznosu od EUR 894 hiljada, a koji se odnose na plaćanja svih sadašnjih i budućih potraživanja za plaćanja i sva ostala prava koja proističu iz kredita koji su dati iz fonda na osnovu Okvirnog ugovora između Banke i EFSE Luxembourg, kao i sva prava i potraživanja koja proističu iz kolaterala ili garancija koje su date bilo od dužnika bilo od nekog drugog garantora po takvom kreditu.

Ne postoje druga obezbjeđenja data od strane Banke kreditorima. Za pozajmice od EFSE i KFW su u ugovorima o pozajmicama definisane finansijske kovenante. Na dan 31. decembra 2015. godine Banka ne krši navedene kovenante.

U 000 EUR	2015	2014
Naziv finansijske institucije/banke	Kratkoročno dospjeće (do jedne godine)	Kratkoročno dospjeće (do jedne godine)
EFSE	361	985
Investment development fund, Republic of Montenegro	785	685
KFW	1,181	2,364
Ukupno	2,327	4,034

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

24. IZDATE DUŽNIČKE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI

Izdate dužničke hartije od vrijednosti na dan 31. decembra 2015. godine u iznosu od EUR 15,029 hiljada (2014: EUR 15,025 hiljada) odnosi se na 15,000 obveznica nominalne vrijednosti EUR 1,000 emitovanih 10. marta 2011 godine. Rok dospeljeća za navedene obveznice je 10. marta 2016. godine i u potpunosti su kupljene od strane Erste & Steiermarkische Bank D.D. Hrvatska.

Kamatna stopa na emitovane obveznice iznosila je 6M EURIBOR + 2.44%. Na kraju 2015. godine kamatna stopa je iznosila 2,77% (2014: 2,77%), a ukupna plaćanja kamate na izdate obveznice iznosila su EUR 388 hiljada u 2015. godini (2014: EUR 420 hiljada)

25. REZERVE

U 000 EUR	2015	2014
Rezervisanja za dugoročne benefite zaposlenima	287	263
Rezervisanja za potencijalne obaveze	1,213	1092
Rezervisanja za sudske sporove	487	74
Rezervisanja za ostalo	-	351
Rezervisanja za neiskorištene godišnje odmore	255	-
Stanje na dan 31. decembra	2,242	1,780

26. OSTALE OBAVEZE

U 000 EUR	2015	2014
Obračunati troškovi	536	640
Obračunati bonusi zaposlenih	773	195
Obaveze po kastodi poslovanja	140	398
Sredstva u procesu naplate i ostale obaveze	1,579	1,373
Obaveze po kartičnom poslovanju	143	-
Stanje na dan 31. decembra	3,171	2,606

Obračunati troškovi u iznosu od EUR 536 hiljada (2014: EUR 640 hiljada) odnose se na obaveze prema Fondu za zaštitu depozita i ostale administrativne troškove kao što su IT troškovi, troškovi poslovnog prostora kao i troškove pravnih i konsultantskih usluga.

Sredstva u procesu naplate i ostale obaveze u iznosu od EUR 1,579 hiljade (2014: EUR 1,373 hiljada) najvećim dijelom se odnosi na primljene avanse u iznosu od EUR 1,531 hiljade (2014: EUR 1,333 hiljada).

Sredstva u procesu naplate i ostale obaveze prikazane su u sledećoj tabeli:

U 000 EUR	2015	2014
Primljeni avansi :		
- krediti	1,525	1,314
- garancije	4	16
- lizing	-	1
- ostalo	2	2
Suspendovani računi	36	37
Ostalo	12	3
Stanje na dan 31. decembra	1,579	1,373

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE**27. KAPITAL**

U 000 EUR	2015	2014
Akcijski kapital	5,339	5,339
Emisione premije	1,571	1,571
Ostale rezerve	300	300
Rezerve po osnovu fer vrijednosti	948	1,677
Posebne rezerve	1,467	1,467
Nerasporedjena dobit	42,325	35,442
Stanje na dan 31. Decembra	51,950	45,796

Akcijski kapital Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2015. godine iznosi EUR 5,339 hiljada i čine ga 5,339 običnih akcija nominalne vrijednosti od EUR 1,000.

Emisiona premija

Emisiona premija predstavlja iznos za koji je cijena izdavanja akcija premašena u odnosu na nominalnu vrijednost akcija.

Ostale rezerve

Ostale rezerve predstavljaju iznose alocirane iz zadržane dobiti na osnovu Odluke Skupštine akcionara.

Rezerve po osnovu fer vrijednosti

Rezerve po osnovu fer vrijednosti sastoje se od promjena vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju.

Posebne rezerve

Posebne rezerve predstavljaju razliku između iznosa obezvrijeđenja finansijskih sredstava i rezervisanja za potencijalne obaveze izračunatih na dan 1. januara 2015. godine u skladu sa novom regulativom Centralne banke Crne Gore (napomena 2).

Zadržana dobit

Zadržana dobit predstavlja akumulirani neto dobitak kao i prihod i rashod priznat u ostalom ukupnom rezultatu.

Dividende

Odbor direktora nije objavio dividende za 2015. godinu. (2014: nula).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

28. POTENCIJALNE OBAVEZE

Banka daje garancije, overdraft kredite i limite na kreditne kartice. Ovi ugovori imaju fiksne limite i uglavnom se produžavaju nakon perioda od jedne godine. Ugovor na vrijednost potencijalnih obaveza je prikazana u tabeli po kategorijama. Iznosi prikazani u tabeli za garancije, overdraft kredite i limite na kreditnim karticama predstavljaju maksimalni kreditni gubitak koji bi bio priznat u bilansu stanja ako suprotna strana ne postupi u skladu sa ugovorom.

U 000 EUR	2015	2014
Garancije	26,493	26,110
Neiskorišćeni overdraft	8,668	8,640
Revolving krediti	1,794	760
Učešće u riziku	6,000	9,000
Kreditne kartice	1,755	2,916
Rezervisanja za potencijalne obaveze	(1,213)	(1,092)
Stanje na dan 31. Decembra	43,497	46,334

Garancije u iznosu od EUR 26,493 hiljada (2014: EUR 26,110 hiljada) sastoji se od garancija odobrenih stanovništvu u iznosu od EUR 19 hiljada (2014: EUR 216 hiljada), privrednim društvima u iznosu od EUR 22,811 hiljade (2014: EUR 25,894 hiljadu), finansiskim institucijama u iznosu od EUR 3,661 hiljade (2014: EUR 0) i Ministarstvu finansija Vlade Crne Gore u iznosu od EUR 2 hiljade (2014: EUR 0).

Revolving krediti na dan 31. decembra 2015. godine iznosile su EUR 1,794 hiljada (2014: 760 hiljada).

Participacija u riziku odnosi se na potencijalne obaveze gdje Banka ne učestvuje u finansiranju kredita, ali u slučaju da kreditor ne ispunji obaveze u skladu sa uslovima u ugovoru, Banka je obavezna da uplati polovinu iznosa duga glavnom kreditoru.

Neiskorišćeni iznosi odobrenih limita kreditne kartice prikazane su kroz potencijalne obaveze za kreditne kartice u iznosu od EUR 1,755 hiljada (2014: EUR 2,916 hiljada).

U 000 EUR	2015	2014
Garancije	905	693
Kreditne kartice	177	159
Revolving krediti	47	5
Iskorišćeni overdraft na kredite	50	184
Participacija rizika	34	51
Finansiranje projekata	-	-
Stanje na dan 31. decembra	1,213	1,092

Usklađivanje rezervisanja za potencijalne obaveze prikazano je u sledećoj tabeli:

U 000 EUR	2015	2014
Stanje na dan 1. januara	1,092	783
Povećanja/(Smanjenja)	121	309
Stanje na dan 31. decembra	1,213	1,092

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE**29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA**

Kao što je objelodanjeno u napomeni 1 vlasnik Banke je Erste & Steiermarkische Bank DD, Hrvatska dok je krajnji vlasnik Erste Group Bank AG, Vienna, Austrija.

U redovnom poslovanju, Banka ulazi u različite transakcije sa povezanim licima. Povezana lica su direktni vlasnik, konačni vlasnik i ostali entiteti Erste grupacije, kao i ključni članovi menadžementa.

Sumarni prikaz transakcija sa entitetima Erste Group Bank je sledeći:

U 000 EUR	2015	2014
Aktiva		
Depoziti kod banaka u inostranstvu	6,244	13,531
Ostala aktiva	-	57
	6,244	13,588
Obaveze		
Depoziti po viđenju	289	271
Pozajmice	23,502	35,099
Obračunata kamata	60	35
Ostale obaveze	-	84
Ukupno	23,851	35,489
Prihodi		
Prihodi od naknada i ostali prihodi	385	425
Rashodi	-	-
Rashodi kamata i ostali rashodi	1,085	1,823
Ostali administrativni troškovi	623	189
Ukupno	1,708	2,012

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

U sledećoj tabeli prikazane su transakcije sa povezanim pravnim licem Erste & Steiermarkische Bank DD, Hrvatska:

U 000 EUR	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Aktiva		
Depoziti kod banaka u inostranstvu	3,133	5,696
Ostala aktiva	122	56
Ukupno	3,255	5,752
Obaveze		
Depoziti po viđenju	60	60
Pozajmice	14,998	15,025
Obračunata kamata	31	35
Ostale obaveze	-	84
Ukupno	15,089	15,204
Rashodi		
Rashodi kamata i ostali rashodi	379	420
Ostali administrativni troškovi	11	174
Ukupno	390	594

Naknade i ostale transakcije sa ključnim menadžmentom Banke

Naknade ključnom menadžmentu po osnovu bruto zarada i naknada u 2015. godini iznose EUR 413 hiljade (2014: EUR 593 hiljade).

Tokom 2015. godine Banka je odobrila kredit ključnom menadžmentu koji nije član Odbora direktora u iznosu od EUR 25 hiljada.

Na dan 31. decembra 2015. godine postojeći krediti menadžmentu iznose EUR 119 hiljada (31. decembar 2014. godine: EUR 215 hiljada). Tokom 2015. godine Banka je po osnovu ovih kredita imala prihod od kamata u iznosu EUR 0 hiljada (2014: EUR 6 hiljada).

Stanje obaveza prema povezanim licima na kraju godine je obezbijeđeno gotovinskim kolateralom u iznosu od EUR 105 hiljada. Nije bilo datih garancija ili primljenih garancija za bilo koje potraživanje ili obavezu sa povezanim licima.

Na dan 31. decembra 2015. i 2014. godine, Banka nije imala rezervisanja za sumnjiva potraživanja prema povezanim licima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

30. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE - KLASIFIKACIJA I FER VRIJEDNOST

. U 000 EUR	Ukupna knjigovodstvena vrijednost	Po fer vrijednosti	Po amortizovanom trošku	Po fer vrijednosti
Stanje na dan 31. decembra 2014.				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	56,593	-	56,593	56,593
Kredit i potraživanja od banaka	32,313	-	32,313	32,324
Kredit i potraživanja od klijenata	231,451	-	231,451	215,374
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	40,130	40,130	-	40,130
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	7,917	-	7,917	7,917
Ukupno	368,404	40,130	328,274	352,338
Depoziti banaka	162	-	162	162
Depoziti klijenata	273,906	-	273,906	266,341
Pozajmljena sredstva	36,743	-	36,743	35,106
Ukupno	310,811	-	310,811	301,609
Stanje na dan 31. decembra 2015.				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	48,361	-	48,361	48,361
Kredit i potraživanja od banaka	11,605	-	11,605	11,612
Kredit i potraživanja od klijenata	235,842	-	235,842	214,484
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	14,824	14,824	-	14,824
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	51,264	-	51,264	51,264
Ukupno	361,896	14,824	347,072	340,545
Depoziti banaka	415	-	415	434
Depoziti klijenata	273,916	-	273,916	266,241
Izdane dužničke hartije od vrijednosti	15,029	-	15,029	15,659
Pozajmljena sredstva	21,663	-	21,663	20,384
Ukupno	311,023	-	311,023	302,718

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

**30. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE - KLASIFIKACIJA I FER VRIJEDNOST
(nastavak)**

Sredstva koja se vode po fer vrijednosti

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju na dan 31. decembra 2015. godine u iznosu od EUR 14,111 hiljada (2014: EUR 39,571 hiljada) su prikazana po fer vrijednosti korišćenjem tehnike procjenjivanja gdje su uzeti svi inputi koji imaju značajan uticaj na zabilježenu fer vrijednost, ili direktno ili indirektno (Nivo 2 u hijerarhiji fer vrednosti), i u iznosu od EUR 713 hiljada (2014: EUR 559 hiljada) po fer vrijednosti korišćenjem tehnike koje koriste inpute koji imaju značajan uticaj na fer vrijednost koja nije bazirana na tržišnim podacima (Nivo 3 u hijerarhiji fer vrednosti).

Sredstva koja se ne vode po fer vrijednosti

Fer vrijednost kredita i plasmana klijentima i kreditnim institucijama je izračunata diskontovanjem budućih tokova gotovine, uzimajući u obzir efekte kamate i efekte kreditnog raspona. Uticaj kamatne stope zasnovan je na kretanjima tržišne kamatne stope, dok su izmjene u vezi sa kreditom izvedene iz PD koji je korišćen za interno računanje rizika. Za izračunavanje po fer vrijednosti krediti i plasmani su grupisani u homogene portfolije na osnovu metoda ocjene, dospjeća i rizika zemlje.

Fer vrijednost finansijskih sredstava koja se drže do dospjeća zasniva se na vrijednosti instrumenata sa tržišta ili se određuju ulaznim vidljivim parametrima (tj. krivulja prinosa).

Za obaveze bez ugovorenih dospjeća (npr. depozit po viđenju), knjigovodstvena vrijednost predstavlja minimalnu fer vrijednost.

Fer vrijednost izdatih hartija od vrijednosti i subordinisanog duga koji se vode po amortizovanoj vrijednosti se zasnivaju na tržišnim cijenama ili na vidljivim tržišnim parametrima, ukoliko su dostupni, u suprotnom se procjena vrši tako što se u obzir uzme stvarna kamatna stopa i u tom slučaju oni se raspoređuju na trećem nivou.

Fer vrijednost ostalih obaveza koje se vode po amortizovanoj vrijednosti se procjenjuje uzimajući u obzir stvarnu kamatnu stopu i sopstveni raspon kredita i oni se raspoređuju na trećem nivou.

Sredstva kojima je fer vrijednost približna knjigovodstvenoj vrijednosti

Za finansijska sredstva i obaveze koja su likvidna ili imaju kratkoročno dospjeće (manje od 1 godine) pretpostavka je da im je knjigovodstvena vrijednost približna fer vrijednosti. Ova pretpostavka je takođe primjenjena na depozite po viđenju, štedne depozite bez specifičnog dospjeća i finansijske instrumente sa varijabilnom kamatnom stopom.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

30. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE - KLASIFIKACIJA I FER VRIJEDNOST
(nastavak)*Instrumenti sa fiksnom kamatom stopom*

Fer vrijednost instrumenata sa fiksnom kamatom stopom po amortizovanom trošku je procijenjena upoređujući tržišne stope koje se nude za slične finansijske instrumente do obima do koga su te stope dostupne. Procijenjena fer vrijednost depozita sa fiksnom kamatom stopom je bazirana na diskontovanom toku gotovine koristeći preovlađavajuću tržišnu kamatnu stopu za dugove sa sličnim kreditnim rizikom i dospijećem.

31. decembar 2014. Godine	Level 1	Level 2	Level 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	39,571	559	40,130
Ukupna sredstva	-	39,571	559	40,130
31. decembar 2015. Godine	Level 1	Level 2	Level 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	14,111	713	14,824
Ukupna sredstva	-	14,111	713	14,824

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA

Glavni ciljevi upravljanja rizikom Banke su sledeći:

- Doprinijeti razvoju raznih poslovnih linija optimizacijom profitabilnosti prilagođenoj ukupnom riziku;
- Banka bi trebala biti kvalitativni i konkurentan subjekt na crnogorskom tržištu, uključujući i dio stranih klijenata, ne zanemarujući kvalitet kreditnog portfolia i učinkovitu kontrolu rizika;
- Osiguravanje održivosti Banke kroz sprovođenje kvalitativne infrastrukture upravljanja rizicima.

Model upravljanja rizicima Banke zavisi od:

- Snažnog uticaja upravljanja, i to od Odbora direktora do lokalnih operativnih timova;
- Jake interne procedure i okvir smjernica;
- Kontinuiranog nadzora od strane nezavisnih tijela.

Tradicionalno, Banka je uglavnom izložena kreditnom riziku, a time i najveći fokus je dat na upravljanju i kontinuiranom razvoju i unaprjeđenju upravljanja kreditnim rizikom, ali ne zanemaruje se uticaj drugih rizika kojima je Banka izložena u svojim aktivnosti ma kao što su rizik likvidnosti, operativni rizik, tržišni rizici, pravni rizik, reputacioni rizik i slično.

Ova napomena prikazuje informacije o izloženosti Banke prema svakom od navedenih rizika, ciljeve Banke, politike i postupke za mjerenje i upravljanje rizicima, i upravljanje kapitalom.

Odbor direktora ima cjelokupnu odgovornost za uspostavljanje i nadzor nad okvirom za upravljanje rizikom Banke. Odbor direktora je osnovao Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), kreditni odbor i Odbor za reviziju, koji su odgovorni za razvoj i praćenje politika upravljanja rizicima Banke u svojim određenim područjima. Odbor direktora se sastoji od predstavnika akcionara i ostalih članova.

Politike upravljanja rizicima Banke su zasnovane na tome kako identifikovati i analizirati rizike s kojima se suočava Banka, kako bi se postavila primjerena ograničenja i kontrole, te da prate rizike i pridržavanje ograničenja. Politike i sistemi upravljanja rizicima se redovno pregledaju i odražavaju promjene u tržišnim uslovima, proizvoda i usluga koje se nude. Banka, putem standardnih procedura za upravljanje i obukom zaposlenih, ima za cilj razvoj disciplinovanog i konstruktivnog kontrolnog okruženja u kojem svi zaposleni razumiju svoje uloge i obaveze.

Odbor direktora je usvojio sledeće politike:

- Kreditna politika;
- Politika i procedure za upravljanje kreditnim rizikom
- Politika i procedure za upravljanje rizikom likvidnosti;
- Politika i procedure za upravljanje tržišnim rizicima;
- Politika i procedure za upravljanje rizikom zemlje;
- Politika i procedure za upravljanje operativnim rizicima;
- Interna pravila razvrstavanja klijenata i formiranja rezervi;
- Politika i procedure za upravljanje lošim plasmanima;
- Procedure naplate.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Politike rizika pokrivaju sve aspekte dotične vrste rizika i zahtjeva, kvantitativnih ograničenja s obzirom na upravljanje rizicima, kontrolu rizika, kao i ako je moguće, kontrole, performanse, računovodstva i takođe regulatorne zahtjeve.

Interna revizija Banke prati usklađenost sa politikama i procedurama za upravljanje rizikom Banke i preduzima redovne i ad - hoc kontrole procedura za upravljanje rizicima, a rezultati se izvještavaju Odboru za reviziju.

Prema Zakonu o bankama, Banka poštuje zahtjeve koji se odnose na izbor članova Odbora direktora, izbor izvršnih direktora i formiranje Odbora za reviziju.

Odbor za reviziju Banke je odgovoran za analizu finansijskih izvještaja Banke, analizu i praćenje sistema internih kontrola, aktivnosti koje preduzimaju izvršni direktori kako bi se informisao Odbor direktora, u skladu sa zakonom, propisima i aktima Banke. Odboru za reviziju pomaže interna revizija u navedenim funkcijama. Interna revizija obavlja i redovne i ad - hoc kontrole procedura za upravljanje rizicima, rezultati se izvještavaju Odboru za reviziju.

Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od finansijskih gubitaka kao rezultat neispunjenja dužnikovih ugovornih obaveza prema Banci.

Kako bi upravljala nivoom kreditnog rizika, Banka:

- analizira kreditnu sposobnost klijenata koji apliciraju za kredite, garancije i ostale kreditne proizvode
- uspostavlja kreditna ograničenja na osnovu procjene rizika,
- bavi se sa klijentima dobre kreditne sposobnosti i uzima odgovarajuće instrumente obezbjeđenja.

Klijenti se prate kontinuirano i limiti rizika se prilagođavaju ako je neophodno. Limiti rizika takođe uzimaju u obzir razne vrste kolaterala.

Primarna izloženost Banke kreditnom riziku proizilazi iz kredita za mala i srednja preduzeća i fizička lica. Iznos kreditne izloženosti u tom pogledu predstavlja knjigovodstvenu vrijednost u aktivi bilansa.

Osnovni principi kreditnog portfolia su:

- Diversifikacija kredita po djelatnostima;
- Diversifikacija u industriji i regiji;
- Diversifikacija izlaganjem (limit, individualno i grupno);
- Diversifikacija po dospelju;
- Diversifikacija po proizvodima

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ukupna izloženost iznosa kredita i potraživanja, uključujući vanbilansne obaveze, koje se odnose na jednog klijenta ili grupu povezanih klijenata ne može prelaziti 25% sopstvenih sredstava Banke. Izuzeci su, između ostalih, izloženost prema Vladi Crne Gore i izloženosti obezbjeđene prvoklasnim sredstvima obezbjeđenja, koje ispunjavaju uslove propisane od strane Centralne banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Prema regulativi izloženost prema jednom klijentu ili grupi povezanih klijenata koja prelazi 10% sopstvenih sredstava Banke se smatra velikom izloženošću.

Kreditni stanovništvu i krediti preduzećima se odobravaju kroz 7 kreditnih odbora, zavisno od nivoa izloženosti i nivoa neobezbijeđene izloženosti.

Sektor za upravljanje rizicima kontinuirano prati i mjeri nivo kreditnog rizika, te priprema mjesečne izvještaje o nivou kreditnog rizika i izvještava menadžmenta Odbor direktora.

Kreditnim kvalitetom Banka upravlja koristeći interne kreditne ocjene. Tablica pokazuje kreditni kvalitet po klasama aktive za svu finansijsku imovinu izloženu kreditnom riziku, na osnovu internog sistema kreditnog rejtinga banke. Prikazani iznosi su bruto od umanjenja vrijednosti za kreditne gubitke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

U 000 EUR	Nisu u kašnjenju niti obezvrijedjeni					
	Nizak rizik	Pažnja menadžmenta	Substandrad	U kašnjenju, obezvrijedjeni	Individualno obezvrijedjeni	Ukupno
31. decembra 2015.						
Kredit i potraživanja bankama, bruto	1,513	-	-	10,095	-	11,608
Kredit i potraživanja klijentima, bruto	133,538	64,050	12,109	25,695	18,445	253,837
javni sektor	21,083	17,172	-	182	-	38,437
komercijalni klijenti	38,612	16,802	1,472	6,845	8,092	71,823
ostale finansijske institucije	110	-	-	-	-	110
fizička lica	73,609	30,076	10,483	18,474	10,353	142,995
Ostali	124	-	154	194	-	472
Investicije u Hartije od vrijednosti	64,036	2,052	-	-	-	66,088
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	12,772	2,052	-	-	-	14,824
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	51,264	-	-	-	-	51,264

U 000 EUR	Nisu u kašnjenju niti obezvrijedjeni					
	Nizak rizik	Pažnja menadžmenta	Substandrad	U kašnjenju, obezvrijedjeni	Individualno obezvrijedjeni	Ukupno
31. decembra 2014.	2014	2014	2014	2014	2014	2014
Kredit i potraživanja bankama, bruto	6,953	-	-	25,368	-	32,321
Kredit i potraživanja klijentima, bruto	151,132	40,409	8,862	28,141	22,328	250,872
javni sektor	40,111	4,196	-	285	-	44,592
Komercijalni klijenti	28,205	16,591	2,075	6,690	8,178	61,739
ostale finansijske institucije	-	-	-	-	-	-
fizička lica	82,816	19,622	6,495	21,166	14,150	144,249
Ostali	-	-	292	-	-	292
Investicije u Hartije od vrijednosti	45,431	2,199	417	-	-	48,047
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	37,514	2,199	417	-	-	40,130
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	7,917	-	-	-	-	7,917

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Kreditni u kašnjenju uključuju kredite i potraživanja koji kasne svega nekoliko dana. Analiza kašnjenja po danima je u narednoj tabeli.

U 000 EUR	Manje od 30 dana	31 do 60 dana	61 do 90 dana	Preko 91 dan	Ukunno
31. decembra 2015.					
Kreditni i potraživanja bankama, bruto	10,095	-	-	-	10,095
Kreditni i potraživanja klijentima, bruto	20,050	5,082	461	102	25,695
javni sektor	182	-	-	-	182
komercijalni klijenti	4,515	2,156	172	2	6,845
fizička lica	15,159	2,926	289	100	18,474
ostali	194	-	-	-	194
Investicije u Hartije od vrijednosti	-	-	-	-	-
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	-	-	-	-
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	-	-	-	-	-

U 000 EUR	Manje od 30 dana	31 do 60 dana	61 do 90 dana	Preko 91 dan	Ukupno
31. decembra 2014.					
Kreditni i potraživanja bankama, bruto	17,771	7,597	-	-	25,368
Kreditni i potraživanja klijentima, bruto	21,653	5,468	940	80	28,141
javni sektor	285	-	-	-	285
komercijalni klijenti	3,536	2,752	402	-	6,690
fizička lica	17,832	2,716	538	80	21,166
Investicije u Hartije od vrijednosti	-	-	-	-	-
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	-	-	-	-
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	-	-	-	-	-

Pogledati Napomenu 15 za detaljnije informacije za ispravke vrijednosti po osnovu obezvređenja kredita i potraživanja klijentima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Kreditni rizik (nastavak)

Ispravka vrijednosti

Banka utvrđuje ispravku vrijednosti za gubitke od umanjenja vrijednosti koja predstavlja procjenu za nastale gubitke u portfoliju kredita. Glavna komponenta tih ispravki su pojedinačna ispravka vrijednosti koja se odnosi na pojedinačno značajne izloženosti i kolektivna ispravka za kreditne gubitke koja je uspostavljena za grupe homogenih sredstava u odnosu na gubitke koji su nastali, ali nisu bili identifikovani za kredite koji podliježu pojedinačnoj ocjeni za ispravku vrijednosti.

Banka klasifikuje izloženosti kreditnom riziku prema preduzećima u različite kategorije. Banka procjenjuje nadoknadivi iznos diskontovanjem budućih novčanih tokova na individualnoj osnovi za sve značajne izloženosti razvrstane u loše kategorije. Kolektivna ispravka vrijednosti za zdrave kategorije se zasniva na procjenama vjerovatnoće neispunjavanja obaveza i gubitaka u slučaju neplaćanja za izloženosti prema preduzećima i fizičkim licima korišćenjem sopstvenih istorijskih podataka

Individualna ispravka vrijednosti kredita i hartija od vrijednosti

Banka procjenjuje pojedinačno umanjene vrijednosti kredita i hartija od vrijednosti za koje utvrdi da vjerovatno neće biti u stanju prikupiti svu glavnica i kamate koje dospijevaju prema ugovornim uslovima kredita i hartija od vrijednosti.

Kreditni u kašnjenju, ali neobezvrijeđeni

Kreditni i hartije od vrijednosti gdje su ugovorna kamata ili glavnica dospjeli, ali banka vjeruje da ispravka vrijednosti nije prikladna, na osnovu nivoa sigurnosti dostupnosti obezbjeđenja / kolaterala i / ili je u fazi prikupljanja sredstava koja se duguju Banci.

Reprogramirani kreditni

Reprogramirani kreditni su iznosili EUR 5,642 hiljada na dan 31. decembra 2015. godine (2014: EUR 5,148 hiljada).

Politika otpisa

Banka otpisuje kredit kada utvrdi da su kreditni nenaplativi. Ta odluka se donosi nakon razmatranja informacije kao što su pojave značajne promjene finansijskog položaja dužnika, takve da dužnik više ne može platiti obaveze i nema perspektivu da će platiti u budućnosti i nema kvalitetni kolateral. Za manje iznose kredita gdje postoji standardizovani kolateral u vidu žiranata i kada nema naplate od žiranata, otpis se uglavnom utvrđuje na osnovu istorije kašnjenja proizvoda. Ovi kreditni su rangirani u ocjenu R4 internom metodologijom kreditnog ocjenjivanja.

Nenadoknadivi plasmani ocijenjeni sa R4 su oni u kojima se smatra da ukupno potraživanje neće biti vraćeno iz osnovnog ili sekundarnog novčanog toka. U vezi nenadoknadivih plasmana ocijenjenih sa R4, po defaultu sadašnja vrijednost tih potraživanja jednaka nuli, osim kada je jako dobar kolateralizacija od odobrenog kredita

Otpisani kreditni koji se smatraju nenadoknadivima i koju su registrovani u vanbilansnoj evidenciji iznose EUR 13,091 hiljada na dan 31. decembra 2015. godine (2014: EUR 15,212 hiljada).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Kreditni rizik (nastavak)

Kolaterali

Iznos i vrsta kolaterala zavisi od procjene kreditnog rizika druge ugovorne strane.

Banka drži instrumente obezbjeđenja naplate za kredite i potraživanja od klijenata u obliku hipoteka na nekretninama, zaloga, žiranata i mjenica. Procjene fer vrijednosti zasnivaju se na vrijednosti kolaterala koji se procjenjuje u vrijeme zaduživanja, i ponovne procjene prema lokalnim propisima. Kolateral se uglavnom ne drži na kredite i potraživanja od banaka. Kolaterali se obično ne drže za investicione hartije od vrijednosti i nema takvih kolaterala na dan 31. decembra 2015. i 2014. godine.

Procjena fer vrijednosti kolaterala i drugih instrumenata obezbjeđenja koji se drže za plasirana finansijska sredstva prikazana je u nastavku:

U 000 EUR	Krediti i potraživanja klijentima	
	2015	2014
Za individualano obezvrijedjene- nekretnine	13,949	18,678
Za kolektivno obezvrijedjene:		
Nekretnine	129,711	151,599
Ostale zaloge	8,864	10,862
Garancije Vlade Crne Gore	12,653	4,075
Garancije banaka sa rejtingom A i više	2,862	1,638
Za kredite u kašnjenju, ali neobezvrijedjene - depoziti	3	356
Za kredite koji nisu u kašnjenju, i neobezvrijedjene - depoziti	2,881	3,350
Ukupno	170,923	190,558

Navedena vrijednost kolaterala ne uključuju sudužnike koje Banka može koristiti kao obezbijedenje za kredite i potraživanja.

Politika Banke je da raspolaže kolateralom na uredan način. Sredstva se koriste za smanjenje ili otplatu nenaplaćenog potraživanja. U principu, Banka ne uzima preuzetu imovina za poslovno korišćenje.

Tokom godine Banka je došla u posjed kolaterala s knjigovodstvenom vrijednošću EUR 309 hiljada (2014: EUR 1,406 hiljada) na datum izvještaja o finansijskom položaju, a koji su u procesu prodaje

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE**31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)****Koncentracija kredita**

Banka prati koncentraciju kreditnog rizika po industrijskom sektoru da izbjegne rizik koncentracije i diversifikuje portfolio. Analiza koncentracije kreditnog rizika je sledeća:

U 000 EUR	Kredit i potraživanja		Hartije od vrijednosti (HTM i AFS)	
	2015	2014	2015	2014
Stanovništvo	133,820	133,109	-	-
Privreda	63,331	53,742	-	-
Vlada	38,139	44,329	65,375	47,488
Ostali	552	271	713	559
Ukupno	235,842	231,451	66,088	48,047

Industrijska koncentracija rizika je prezentovana u napomeni 16.

Najveća kreditna izloženost prema jednom klijentu (izuzimajući Vladu ili Vladine garancije i ostale banke) na 31. decembra 2015. godine je bila EUR 9,686 hiljada (2014: EUR 8,228 hiljada).

Rizik zemlje

Rizik zemlje predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitaka za Banku, zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore iz političkih, socijalnih i ekonomskih razloga zemlje u kojoj se nalazi sjedište dužnika.

Za rangiranje zemalja u odgovarajuću kategoriju, Banka koristi:

- dugoročni kreditni rejting zemlje dužnika, utvrđen od strane međunarodno priznatih eksternih institucija;
- informacije koje su raspoložive na nacionalnom ili međunarodnom nivou, kao što su informacije koje je pripremio Međunarodni monetarni fond, Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj i Banka za međunarodna poravnanja;
- raspoložive informacije o veličini, prirodi i dospelosti spoljnog duga zemlje dužnika, stopi inflacije i istorijskim podacima o servisiranju spoljnog duga te zemlje;
- raspoložive informacije o tekućim uslovima u zemlji dužnika, a posebno o privrednom i političkom stanju u toj zemlji, uključujući i procjene socijalne i političke.

Sektor upravljanja rizicima - Služba nadzora i izvještavanja, prati rizik zemlje kontinuirano i daje preporuke za izmjene ako su potrebne, kako bi politke i procedure bile u skladu sa bančinom strategijom i ciljevima.

Sektor upravljanja rizicima - Služba nadzora i izvještavanja, dostavlja mjesečne izvještaje Odboru direktora o izloženosti riziku zemlje.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Rizik likvidnosti

Upravljanje rizikom likvidnosti je definisano Politikom i procedurama za upravljanje rizikom likvidnosti, kojom je definisano da odgovornost u upravljanju likvidnošću Banke snosi Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (u daljem tekstu: ALCO).

Odgovornosti ALCO-a u procesu upravljanja rizikom likvidnosti su:

- -Priprema iskaza o upravljanju rizikom likvidnosti koji se dostavljaju i daju na odobrenje Odboru direktora;
- -Pregledanje i ažuriranje politika koje se dostavljaju najmanje jednom godišnje Odboru direktora na usvajanje;
- -Razvijanje sistema upravljanja rizikom likvidnosti i povezanih procedura uključujući uspostavljanje sistema nadgledanja i izvještavanja;
- -Ustanovljavanje ciljeva finansijskog poslovanja;
- -Nadgledanje informativnog sistema koji na vrijeme pruža informacije neophodne za ALCO.

Odbor direktora je svjestan da se politikom ne mogu predvidjeti sve situacije, uslovi i mogućnosti koje se mogu pojaviti. Iz tog razloga, ALCO je ovlašćen da razumno odstupa od gore navedene politike i o takvim aktivnostima odmah obavijesti Odbor direktora. Ta odstupanja bi se dokumentovala u minutima ALCO-a koje Odbor direktora redovno mjesečno pregleda.

Likvidnost Banke se definiše kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjele obaveze. Banka je izložena dnevnim obavezama za povlačenje sredstava od strane komitenata, koji utiču na raspoloživa novčana sredstva iz tekućih računa, depozita, povlačenja kredita. Banka nema potrebu da održava nivo novčanih sredstava da bi izašla u susret svim potencijalnim zahtjevima, procjenjujući da se minimalni nivo reinvestiranja dospelih sredstava može sa sigurnošću predvidjeti. Usaglašenost i kontrolisana neusaglašenost dospijeća i kamatnih stopa aktive i obaveza su fundamentalne za rukovodstvo Banke. Nije uobičajeno za banke da se ikada u potpunosti usaglase plasmani i izvori, obzirom da se poslovne transakcije različitog tipa vrše na neodređeni period.

Upravljanje rizikom likvidnosti Banke podrazumijeva da je likvidnost Banke zasnovana na regularnoj i stabilnoj naplati potraživanja o njihovim rokovima dospijeća, i shodno tome Banka vrši praćenje plasiranih sredstava sa stanovišta vjerovatnoće naplate u predviđenim rokovima. Primarni izvori sredstava Banke su depoziti domaćih pravnih lica i stanovništva kao i kratkoročne kreditne linije odobrene od strane banaka.

Banka održava likvidnost konstantno prateći usklađenost izvora i plasmana, da bi na taj način bila u mogućnosti da sve svoje obaveze kao i obaveze svojih deponenata, izmiruje u rokovima dospijeća, pokušavajući istovremeno da zadovolji potrebe osnivača i poslovnih komitenata prilikom odobravanja kredita, odnosno da uskladi rokove dospijeća kredita sa potrebama zajmotražioca.

Naredna tabela predstavlja nediskontovana sredstva i obaveze po najranijem preostalom dospijeću.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Otplate koje su predmet najave se tretiraju ako je najava odmah data. Međutim, Banka pretpostavlja da veliki broj klijenata neće tražiti otplatu ranije nego što Banka smatra da bi moglo biti traženo, i tabela ne predstavlja tokove gotovine na osnovu istorije retencije depozita Banke.

U 000 EUR	3 mjeseca			Preko 5 godina	Ukupna nediskontovana finasijska sredstva/obavez
	Do 3 mjeseca	do 1 godine	1 do 5 godina		
Nederivatna sredstva					
Novčana sredstva i računi					
depozita kod centralnih banaka	40,533	-	7,847	-	48,380
Kredit i potraživanja od banaka	11,212	-	396	-	11,608
Kredit i potraživanja od klijenata	27,098	66,908	148,472	81,444	323,922
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	2,240	531	14,162	-	16,933
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	-	365	40,300	-	40,665
Ukupno na 31. decembar 2015.	81,083	67,804	211,177	81,444	441,508
Nederivatne obaveze					
Depoziti banaka	415	-	-	-	415
Depoziti klijenata	36,912	48,741	190,707	48	276,408
Pozajmljena sredstva i subordinisani dug	8,875	2,338	11,474	118	22,805
Dužničke hartije od vrijednosti	15,136	-	-	-	15,136
Ukupno na 31. decembar 2015.	61,338	51,079	202,181	166	314,764

Tabela prikazuje analizu finansijskih sredstava i obaveza Banke analiziranih na osnovu toga kada se očekuje da budu naplaćene ili namirene.

U 000 EUR	Preko 1		Ukupno
	Do 1 godine	godine	
Sredstva			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka			
	40,514	7,847	48,361
Kredit i potraživanja od banaka	11,212	396	11,608
Kredit i potraživanja od klijenata	63,008	190,829	253,837
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	14,111	713	14,824
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	10,796	40,468	51,264
Ukupno na dan 31. decembra 2015. godine	139,641	240,253	379,894
Obaveze			
Depoziti banaka	415	-	415
Depoziti klijenata	84,414	189,502	273,916
Pozajmljena sredstva i subordinisani dug	140	-	140
Dužničke hartije od vrijednosti	2,403	19,260	21,663
	15,029	-	15,029
Ukupno na dan 31. decembra 2015. godine	102,401	208,762	311,163

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Tržišni rizici

Tržišni rizik je rizik da će promjena tržišnih cijena, kao što su kamatne stope, cijene kapitala i devizni kursevi uticati na prihode Banke ili vrijednost njihovih finansijskih instrumenata. Cilj upravljanja tržišnim rizikom je upravljanje i kontrola izloženosti tržišnom riziku unutar prihvatljivih parametara, uz optimizaciju povraćaja na rizik.

Upravljanje tržišnim rizikom

Upravljanje tržišnim rizikom je jedan od glavnih ciljeva kako bi se ograničili potencijalni gubici uzrokovani nepovoljnim promjenama kamatnih stopa, deviznih rizika, indeksa cijena i ostalih tržišnih faktora koji mogu uticati na vrijednost finansijskih instrumenata, na profitabilnost i adekvatnosti kapitala Banke.

Tržišni rizik prati se od strane Sektora za upravljanje rizicima. Sistem banke za upravljanje tržišnim rizikom se sastoji od:

- Identifikacije trenutnog tržišnog rizika i mogućih rizika od novih poslovnih aktivnosti;
- Mjerenja tržišnih rizika kroz uspostavljen mehanizam i procedure za tačne i ažurirane procjene tržišnog rizika;
- Praćenje tržišnog rizika kroz analiziranje njegovog statusa, promjena i trendova;
- Kontrola tržišnog rizika - upravljanjem rizikom na nivou prihvatljivom za profil rizika Banke.

Banka upravlja svim tržišnim rizicima kojima je izložena, a posebno:

- Rizikom kamatne stope;
- Deviznim rizikom
- Rizikom plasmana.

Rizik kamatne stope

Poslovanje Banke je pod uticajem rizika promjene kamatnih stopa u onoj mjeri u kojoj kamatonosna sredstva i kamatonosne obaveze dopijevaju u različitim trenucima ili u različitim iznosima.

Aktivnosti upravljanja rizicima usmjerene su na optimiziranje neto kamatnog prihoda, uz date tržišne kamatne stope u skladu s poslovnom strategijom Banke.

U upravljanju strukturom kamatne stope, viši menadžment razmatra između ostalog sledeće:

- Makro i mikro ekonomske prognoze;
- Prognoze stanja likvidnosti i
- Očekivane trendove u kamatnim stopama.

Banka je izložena uticajima fluktuacija tržišnih kamatnih stopa na svoj finansijski položaj i novčane tokove. Kamatne marže mogu se povećati kao rezultat takvih promjena ili se mogu smanjiti uz stvaranje gubitka u slučaju da su nastala neočekivana kretanja na datum promjene kamatne stope. Odbor direktora određuje ograničenja u vezi nivoa neusklađenosti visine kamatnih stopa kod ponovnog određivanja cijena, što se prati dnevno.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Tabela u nastavku prikazuje izloženost Banke na kretanja kamatnih stopa:

U 000 EUR	Knjigovod stvena vrijednost	Do 3 mjeseca	Od 3 mjeseca do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	Neosjetlji vo na promjene kamate	Ispravka
Na dan 31. decembra 2015.							
Sredstva							
Novčana sredstva I računi depozita kod centralnih banaka	48,361	3,621	-	-	-	44,740	-
Kreditni I potraživanja od banaka	11,605	-	-	-	-	11,608	(3)
Kreditni I potraživanja od klijenata	235,842	76,032	41,860	85,442	50,463	40	(17,995)
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	14,824	2,206	299	12,319	-	-	-
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	51,264	9,679	1,117	40,468	-	-	-
	361,896	91,538	43,276	138,229	50,463	56,388	(17,998)
Obaveze							
Depoziti banaka	415	-	-	-	-	415	-
Depoziti klijenata	273,916	56,587	97,789	103,685	167	15,688	-
Pozajmljena sredstva I subordinisani dug	21,663	8,869	2,033	10,761	-	-	-
Dužničke hartije od vrijednosti	15,029	15,029	-	-	-	-	-
	311,023	80,485	99,822	114,446	167	16,103	-
GAP kamatne stope	50,873	11,053	(56,546)	23,783	50,296	40,285	(17,998)

Ova analiza je obezbijedena na osnovu perioda promjene kamatnih stopa ili dospelja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Rizik kamatne stope (nastavak)

U 000 EUR	Knjigovodstvena vrijednost	Do 3 mjeseca	Od 3 mjeseca do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	Neosjetljivi na promjene kamate	Ispravka
Na dan 31. decembra 2014.							
Sredstva							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	56,593	3,632	-	-	-	52,961	-
Kredit i potraživanja od banaka	32,313	-	-	-	-	32,321	(8)
Kredit i potraživanja od klijenata	231,451	87,489	28,733	84,035	50,573	42	(19,421)
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	40,130	1,087	1,983	37,060	-	-	-
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea	7,917	6,988	328	601	-	-	-
	368,404	99,196	31,044	121,696	50,573	85,324	(19,429)
Obaveze							
Depoziti banaka	162	-	-	-	-	162	-
Depoziti klijenata	273,906	70,875	117,904	65,207	196	19,724	-
Pozajmljena sredstva i subordinisani dug	36,743	21,065	3,094	10,493	2,091	-	-
Dužničke hartije od vrijenosti	15,025	-	15,025	-	-	-	-
	325,836	91,940	136,023	75,700	2,287	19,886	-
GAP kamatne stope	42,568	7,256	(104,979)	45,996	48,286	65,438	(19,429)

Banka priprema izvještaje u skladu s propisima Centralne banke Crne Gore za mjerenje kamatnog rizika za sve pozicije imovine, obaveza i vanbilansnih stavki, kao i za sve druge naknade ili troškove koji su izloženi kamatnom riziku. Izvještaji izrađeni u skladu s propisima Centralne banke Crne Gore se koriste za mjerenje rizika u odnosu na neto prihod od kamata (ni) proizašlog iz ponovnog određivanja cijene imovine i obaveza tokom vremena. Rizik se mjeri po veličini i trajanju od mogućih kretanja kamatnih stopa. Banka je svjesna da održavanje ravnotežne pozicije za sve periode pr ikazivanja u gap izvještajima ne obezbjeđuje imunitet od kamatnog rizika. Banka je svjesna sledećih ograničenja u izvještajnim gapovima:

- Rizik može biti skriven u okvirima ponovnih određivanja cijena;
- Kamatne stope na imovinu i obaveze se ne kreću uvijek zajedno;
- Izloženost koja proizlazi iz novog posla.

Da bi se izbjegla takva ograničenja Banka upotrebljava simulacije (pretpostavke) s namjerom projekcije buduće strukture bilansa i primjenom različitih scenarija kamatnih stopa. Uticaj kredita i potraživanja i prijevremeno povlačenje depozita je takođe uzeto u obzir.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Rizik kamatne stope (nastavak)

Osim toga, banka je usmjerena na marže kamatnih stopa. Banka je svjesna da je volatilnost kamatne marže potencijalni indikator kamatnog rizika. Ovom maržom se upravlja određivanjem cijena kredita, cijene depozita i ulaganja. Banka nastoji da nema ni najmanju niti najvišu kamatnu stopu na tržištu. Kreditima se određuje cijena u cilju postizanja poštenog povraćaja na ulaganja akcionara. Depoziti su primljeni po cijeni koja omogućuje pravedan tretman za klijente Banke, razumno je konkurentna, bez povećanja troškova finansiranja Banke.

Upravljanje kamatnim rizikom u vezi sa gapom kamatnih stopa je dopunjeno praćenjem osjetljivosti na neto kamatni prihod imovine i obaveza Banke na razna standardna i nestandardna scenarija kamatnih stopa. Standardna scenarija se razmatraju jednom mjesečno na razumnu moguću promjenu kamatnih stopa od 100 baznih poena (bp) paralelno pad ili porast u svim krivim prinosa. Analiza bilansa uspjeha na osjetljivosti Banke na povećanje ili smanjenje kamatnih stopa na tržištu je kako slijedi:

U 000 EUR	100 bp paralelno povećanje	100 bp paralelno smanjenje
Prosječno za period	(276)	276
Maksimum za period	(407)	407
Minimum za period	(147)	147
Na dan 31. decembra 2015. godine	(147)	147
Prosječno za period	(329)	329
Maksimum za period	(515)	515
Minimum za period	(170)	170
Na dan 31. decembra 2014. godine	(220)	220

Devizni rizik

Devizni rizik je rizik da će se vrijednost finansijskih instrumenata mijenjati zbog promjena u deviznom kursu. Odbor direktora je postavio ograničenja na stanja po valutama, koji se prate na dnevnoj bazi.

Kako su otvorene pozicije u GBP, CHF i USD iznosile EUR -18 hiljada, EUR 130 hiljada i EUR 94 hiljada, Rukovodstvo smatra da Banka trenutno nije značajno izložena deviznom riziku.

Rizik plasmana

Pri određivanju limita za izloženosti na plasmane, Banka utv rđuje limita za plasmane, ne samo izraženo kao procenat na kapital Banke, nego i kao fiksne limite a koji su na prihvatljivim nivoima, i na koje nema uticaj promjena kapitala Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Operativni rizik

Operativni rizik se definiše kao rizik pojave gubitka usljed nepravilnog ili neodgovarajućeg ponašanja i aktivnosti zaposlenih, neadekvatnosti i/ili grešaka u procesima i organizaciji, neadekvatnosti i/ili grešaka u sistemima i infrastrukturi ili usljed eksternih faktora i uticaja.

Cilj upravljanja operativnim rizikom je ravnoteža troškova i rizika unutar ograničenja na sklonost riziku Banke, ali treba biti u skladu s razboritim upravljanjem zahtjevanim od strane Banke.

Prioriteti upravljanja rizicima identifikuju se kroz:

- iskustvo i posmatranje;
- procjenu interne revizije i znanje;
- interne kontrole;
- razradu procjene rizika;
- postupke za upravljanje promjenama;
- zdrav razum;
- izvještaje o incidentu.

Banka je uspostavila sistem za upravljanje operativnim rizicima koji uključuje:

- Politike i postupke za upravljanje operativnim rizicima koji omogućuju identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolu rizika;
- Odgovornost za sprovođenje i efikasnost operativnog rizika je u Sektoru za upravljanje rizicima, kao i nadzor i praćenje rizika;
- Odgovornost za prepoznavanje i upravljanje operativnim rizikom leži na linijama upravljanja;
- Interna revizija je odgovorna za realizaciju dogovorenog programa revizije, koji obuhvata sve sektore i službe, identifikaciju rizika i ne pridržavanje pr ocedura, izvršenje posebnih istraga i izvještavanje Glavnog izvršnog direktora i Odbora direktora.

Upravljanje kapitalom

Na osnovu odredbi Odluke o adekvatnosti kapitala banaka, Banka je izvršila izračunavanje potrebnog kapitala za rizike kojima je izložena tokom poslovanja, kao i koeficijenta solventnosti. Koeficijent solventnosti ne smije biti manji od 10%.

Sopstvena sredstva banke, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka čine:

- osnovni elementi sopstvenih sredstava, koji se uključuju u izračunavanje osnovnog kapitala;
- dopunski elementi sopstvenih sredstava, koji se uključuju u izračunavanje dopunskog kapitala I, i
- dopunski element sopstvenih sredstava, koji se uključuje u dopunski kapital II.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Upravljanje kapitalom (nastavak)

Osnovni elementi sopstvenih sredstava banke su:

- uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- naplaćene emisione premije;
- rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- neraspoređena dobit iz prethodnih godina;
- dobit u tekućoj godini za koju je skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital.
- kapitalna dobit ostvarena kupovinom i prodajom sopstvenih akcija.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava banke koji se uključuju u dopunski kapital su:

- nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija;
- naplaćene emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- iznos opštih rezervi, a najviše do 1.25% ukupne rizikom ponderisane aktive;
- subordinisani dug, za koji su ispunjeni uslovi predviđeni ovom Odlukom;
- hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi predviđeni ovom Odlukom;
- revalorizacione rezerve.

Subordinisani dug za koji su ispunjeni uslovi se može tretirati kao dopunski element sopstvenih sredstava koji se uključuje u dopunski kapital II banke, ukoliko:

- je dug u cjelosti otplaćen;
- banka ne garantuje otplatu duga u bilo kojem obliku;
- je, u slučaju stečaja, odnosno likvidacije banke, dug podređen drugim obavezama i isplaćuje se tek nakon podmirenja obaveza prema drugim povjeriocima;
- ugovor sadrži klauzulu zabrane isplate kamata i glavnice, čak i nakon dospjeća duga, ako bi tom isplatom iznos sopstvenih sredstava pao ispod propisanog nivoa;
- je rok dospjeća duga unaprijed određen, duži je od dvije godina i ne može se otplatiti prije ugovorenog roka dospjeća;
- je o subordinisanom dugu zaključen pismeni ugovor koji pored uslova iz tač. 2 - 5 ovog člana, sadrži i napomenu da se subordinisani dug ne može smatrati depozitom

Banka je dužna održavati koeficijent solventnosti na nivou od najmanje 10%. Politika Banke je zadržati jaku bazu kapitala kako bi zadržala povjerenje tržišta, investitora i kreditora za budućí razvoj. U toku godine, Banka je zadovoljila zahtjeve za minimalnom solventnosti Centralne banke Crne Gore

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Upravljanje kapitalom (nastavak)

Regulatorni kapital i adekvatnost kapitala Banke je prikazana u narednoj tabeli:

U 000 EUR	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Osnovni kapital		
Aksijski kapital	5,339	5,339
Emisiona premija	1,571	1,571
Zadržana dobit iz ranijih godina	35,793	29,474
Rezerve iz zadržane dobiti	300	300
Odbitne stavke od osnovnog kapitala	<u>(1,693)</u>	<u>(2,051)</u>
Ukupan regulatorni kapital	<u>41,310</u>	<u>34,633</u>
Rizikom ponderisana aktiva:		
Bilansne pozicije	143,711	142,080
Vanbilansne pozicije	11,611	12,257
Kapital za:		
Operativni rizik	4,438	4,244
Rizik zemlje	637	837
ostali rizici	<u>21</u>	<u>909</u>
Ukupni zahtjev za kapitalom	<u>160,418</u>	<u>160,327</u>
Adekvatnost kapitala	20.53%	17.00%

Banka računa regulatorni kapital i adekvatnost kapitala na osnovu finansijskih izvještaja pripremljenih u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore.

U skladu sa zahtjevima Centralne banke Crne Gore, Banka je u obavezi da održava adekvatnost kapitala na nivou od 10%. Na dan 31. decembra 2015 godine koeficijent adekvatnosti kapitala iznosio je 17,00% (2014: 15,55%). Banka je u obavezi da održava određeni minimum ili maksimum koeficijenata u skladu sa regulativama Centralne banke Crne Gore i zakonom o bankama. Na dan 31. decembra 2015. godine Banka je zadovoljavala kriterijume propisane od strane Centralne banke Crne Gore.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE**32. DODATNE INFORMACIJE ZA IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA****NOVČANA SREDSTVA**

Za potrebe sastavljanja izvještaja o novčanim tokovima novčana sredstva sastoje se od sredstava sa rokom dospelja ispod 3 mjeseca od datuma sticanja i odnose se na: novčana sredstva u trezoru, račune kod centralnih banaka i drugih banaka.

U 000 EUR	2015	2014
Gotovina u blagajni (napomena 14)	12,274	10,627
Žiro račun kod Centralne banke Crne Gore (napomena 14)	20,394	28,753
Korespondentni računi i depoziti kod inostranih banaka (napomena 15)	11,212	31,965
Stanje na dan 31. decembra	43,880	71,345

33. ZARADA PO AKCIJI

Osnovna i razrijeđena zarada po akciji izračunava se tako što se dobit/(gubitak) koja pripada akcionarima Banke podijeli sa ponderisanim prosječnim brojem običnih akcija u opticaju za period.

	2015	2014
Osnovna i razrijeđena zarada po akciji		
Neto profit (U 000 EUR)	6,532	5,968
Ponderisani prosječan broj običnih akcija u opticaju	5,339	5,339
Zarada po akciji / u EUR	1,223	1,118

Banka nema potencijalno umanjujuće obične akcije kao što su konvertibilni dug i opcije za kupovinu akcija na dan izvještaja o finansijskom položaju.

34. PORESKI RIZICI

Tumačenje poreskih zakona od strane poreskih vlasti u odnosu na transakcije i aktivnosti Banke mogu se razlikovati od tumačenja prikazanih kroz finansijske iskaze. Kao rezultat iznijetog, transakcije mogu biti osporene od strane poreskih vlasti i Banci može biti i određen dodatni iznos poreza, kazni i kamata. U skladu sa Zakonom o Poreskoj administraciji Crne Gore („Sl. list CG”, br. 65/01, 80/04 i 29/05), period zastarjelosti poreske obaveze je 5 godina, što znači da poreske vlasti imaju prava da odrede plaćanje neizmirenenih poreskih obaveza u roku od 5 godina od trenutka kada je obaveza nastala.

35. DOGAĐAJI NAKON DATUMA BILANSA

Ne postoje događaji nakon datuma bilansa a koji bi zahtijevali korekciju ili dodatna objelodanjivanja u finansijskim izvještajima Banke za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2015. godine.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

36. OPŠTI PODACI O BANCI

U skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i na činu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka („Sl. list CG“, br. 15/12 i 18/13) opšti podaci o Banci su prezentirani kako slijedi:

Naziv Banke:	ERSTE Bank AD, Podgorica
Adresa:	Studentska bb, Podgorica
Matični broj:	02351242
Telefon/Fax:	+ 382 (0)20 440 440, +382 (0)20 409
Adresa internet stranice:	http://www.erstebank.me
Adresa elektronske pošte:	info@erstebank.me
Broj filijala:	Banka ima centralu i 16 filijala
Broj zaposlenih na dan 31. decembar 2015.	266
Žiro račun:	907 - 54001 - 10

Erste Bank A.D., Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“), je 2002. godine registrovana kao akcionarsko društvo Opportunity Bank A.D., Podgorica. Banka je promijenila ime u julu 2009. godine u Erste Bank A.D., Podgorica. Banka je dobila licencu za obavljanje plaćanja i držanje depozita na domaćem i inostranom tržištu. RegistarSKI broj Banke u Centralnom registru Privrednog suda je 4-0001671/001. Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 337 (Rješenje broj 02/3-342/1-02 od 21. novembra 2002. godine).

Erste&Steiermärkische Bank d.d. Rijeka, Hrvatska je vlasnik i posjeduje 100% vlasništva Banke.

Podaci o predsjedniku i članovima Odbora direktora:

	Ime i prezime
Predsjednik	Reinhard Ortner
član	Borislav Centner
član	Sava Ivanov Dalbokov
član	Christoph Schofbock
član	Slađana Jagar

	Ime i prezime
Glavni izvršni direktor	Aleksa Lukić
Izvršni direktor	Aleksandra Radić
Izvršni direktor	Darko Keković